

Republika Srbija
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
DIREKCIJA POLICIJE
Kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima

IZVEŠTAJ
O REZULTATIMA SPROVOĐENJA
Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima,
posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022

Beograd, maj 2023. godine

SADRŽAJ:

I Uvod.....	strana 3
II Informacija o ostvarenim rezultatima sprovođenja Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022	strana 8
III Problemi i preporuke.....	strana 33

I UVOD

U cilju unapređenja sistemskog odgovora društva na problem trgovine ljudima u Republici Srbiji, 4. avgusta 2017. godine na sednici Vlade usvojena je Strategija prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022. godine sa pratećim Akcionim planom za period 2017-2018. godine („Službeni glasnik RS” broj 77/17).

Strategija ima za cilj da obezbedi poštovanje i zaštitu ljudskih prava, kontinuirani sveobuhvatan odgovor društva kroz unapređen sistem prevencije, pomoći i zaštite žrtava, pravovremene identifikacije slučajeva u praksi i efikasnog procesuiranja izvršilaca. Takođe, treba da obezbedi suzbijanje trgovine ljudima kroz funkcionalno povezivanje i institucionalnu izgradnju kapaciteta svih subjekata u vladinom i civilnom sektoru, u skladu sa dinamikom novih izazova, rizika i pretnji.

U tom smislu Strategijom je predviđeno pet posebnih ciljeva kojim se jača partnerstvo u odgovoru na trgovinu ljudima, unapređuje prevencija, unapređuje proaktivan sistem otkrivanja slučajeva trgovine ljudima, unapređuje identifikacija i podrška žrtvama trgovine ljudima i deca štite od trgovine ljudima i iskorišćavanja u pornografiji i prostituciji.

U izradi Strategije učestvovali su predstavnici državnih organa nosilaca aktivnosti Strategije, organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije.

Strategija je izrađena u skladu sa svim tada aktuelnim međunarodnim preporukama i u skladu sa politikama koje Evropska unija vodi na planu iskorenjivanja trgovine ljudima i migracija, posebno Direktivom 2011/36 EU od 5. aprila 2011. godine o sprečavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava takve trgovine i Strategijom EU za iskorenjivanje trgovine ljudima 2012-2016. godine.

Imajući u vidu značaj sveobuhvatnog odgovora na problem trgovine ljudima, sprovođenje Strategije i izveštavanje su deo Revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 24 od 24. jula 2020. godine (aktivnosti 6.2.8.1 i 6.2.8.2).

Vlada Republike Srbije je 12. oktobra 2017. godine donela Odluku o obrazovanju Saveta za borbu protiv trgovine ljudima i imenovanju njenih članova: za predsednika dr Nebojša Stefanović, potpredsednik Vlade i tadašnji ministar unutrašnjih poslova, a za članove: ministar finansija, ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, ministar zdravlja i ministar pravde.

U cilju operativnog sprovođenja akcionih planova, praćenja i ocenjivanja ispunjenosti ciljeva Strategije na osnovu člana 23. Zakona o državnoj upravi („Službeni glasnik RS”, br. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 30/18 – dr. zakon i 47/18) i člana 28. Uredbe o načelima za unutrašnje uređenje i sistematizaciju radnih mesta u ministarstvima, posebnim organizacijama i službama Vlade („Službeni glasnik RS”, br. 81/07- prečišćen tekst, 69/08, 98/12, 87/13 i 2/19), u skladu sa preduslovima za sprovođenje Strategije, ministar unutrašnjih poslova je doneo rešenje u oktobru 2017. godine, kojim je obrazovana Posebna radna grupa za sprovođenje i praćenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022 („Službeni glasnik RS”, broj 77/17). Posebnu radnu grupu činili su predstavnici iz ukupno 17 ministarstava i državnih organa i to: Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog

razvoja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva finansija, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Ministarstva kulture i informisanja, Ministarstva omladine i sporta, Ministarstva spoljnih poslova, Republičkog javnog tužilaštva, Kancelarije za ljudska i manjinska prava, Bezbednosno-informativne agencije, Komesarijata za izbeglice i migracije, Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, kao i predstavnika Crvenog krsta Srbije, koji poseduju stručna znanja iz oblasti od značaja za sprovođenje Strategije, Crvenog krsta Srbije i dve specijalizovane organizacije civilnog društva Atina i ASTRA. Posebna radna grupa je u toku izveštajnog perioda sprovođenja Strategije održala 15 sastanka.

U izveštajnom periodu sprovođenja Strategije održane su dve sednice Saveta za borbu protiv trgovine ljudima kojima je predsedavao predsednik Saveta, potpredsednik Vlade i tadašnji ministar unutrašnjih poslova dr Nebojša Stefanović.

Na osnovu člana 38. stav 1. Zakona o planskom sistemu Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 30/18), na sednici Vlade, održanoj 11. jula 2019. godine usvojen je drugi Akcioni plan za sprovođenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava za 2019. i 2020. godinu. Za izradu Predloga akcionog plana za sprovođenje Strategije za period 2019-2020. godine, rešenjem ministra unutrašnjih poslova obrazovana je Posebna radna grupa koja je na osnovu Izveštaja o efektima sprovođenja Akcionog plana za period 2017-2018. godine i analize o sprovedenim aktivnostima predviđenih ciljevima strategije izradila Predlog akcionog plana. U izradi Predloga akcionog plana učestvovala su specijalizovane organizacije civilnog društva Atina i ASTRA, koje su i u određenim aktivnostima prepoznate kao nosioci. Po isteku perioda važenja drugog dvogodišnjeg akcionog plana izrađen je Izveštaj o rezultatima sprovođenja akcionog plana, odnosno rezultatima o realizaciji aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2019. i 2020. godinu.

Takođe, u cilju operativnog sprovođenja aktivnosti i mera Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022. i Akcionog plana Ministar unutrašnjih poslova i predsednik Saveta za borbu protiv trgovine ljudima 27. aprila 2021. godine doneo je Rešenje o obrazovanju Posebne radne grupe za izradu Predloga akcionog plana za sprovođenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022, za period 2021-2022. godine. Radnu grupu činili su predstavnici različitih institucija: Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva zdravlja, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva finansija, Republičkog javnog tužilaštva, Komesarijata za izbeglice i migracije i Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja - Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima.

Predlog Akcionog plana za sprovođenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom za 2021. i 2022. godinu, je tokom 2021. godine izrađen, sprovedena je javna rasprava o čemu je objavljen zvaničan izveštaj na sajtu Ministarstva unutrašnjih poslova. Tokom procedure usvajanja od strane Vlade, Ministarstvo finansija je imalo primedbe na izradu Procene finansijskih efekata Strategije koji su dostavljeni od strane institucija koje su predložile aktivnosti i zbog toga Predlog akcionog plana nije usvojen tokom 2021. godine. Izrađen je nacrt Akcionog plana za sprovođenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom samo za 2022. godinu (isti tekst kao i prethodni) koji se odnosi samo na aktivnosti iz 2022. godine i nalazio se u proceduri pribavljanja mišljenja nadležnih institucija. Iako formalno nije usvojen Akcioni plan, predviđene aktivnosti su se sprovodile.

U cilju unapređenja institucionalnih kapaciteta za sistemski odgovor društva na problem trgovine ljudima na 40. sednici Vlade 18. marta 2021. godine, doneto je Rešenje o razrešenju i imenovanju predsednika i članova Saveta za borbu protiv trgovine ljudima. Za predsednika Saveta

za borbu protiv trgovine ljudima imenovan je Aleksandar Vulin, tadašnji ministar unutrašnjih poslova, a za članove tadašnji prvi potpredsednik Vlade i ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, ministar finansija, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, ministar zdravlja i ministar pravde.

Organizacije civilnog društva koje se bave problemom trgovine ljudima, u skladu sa Strategijom, ravnopravno učestvovala su u procesu praćenja, izveštavanja i ocenjivanja sprovođenja Strategije. U saradnji sa Kancelarijom za saradnju sa civilnim društvom 29. septembra 2017. godine objavljen je Javni poziv za izbor pet organizacija civilnog društva koje će imati učešće u procesu praćenja, izveštavanja i ocenjivanja sprovođenja Strategije. Nakon sprovedenog efikasnog i transparentnog postupka izbora organizacija civilnog društva i isteka roka za prigovor, 29. novembra 2017. godine utvrđeno je da dve organizacije od četiri koje su se prijavile ispunjavaju kriterijume iz Javnog poziva i to organizacije civilnog društva Atina i ASTRA.

Rešenjem ministra unutrašnjih u aprilu 2021. godine obrazovana je nova Posebna radna grupa za sprovođenje i praćenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022. Zadatak radne grupe je bio da kroz operativno sprovođenje akcionih planova prati i ocenjuje ispunjenost ciljeva Strategije i o tome sačinjava izveštaje. U periodu od 5-20. avgusta 2021. godine od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog je objavljen javni poziv za učešće još tri organizacije civilnog društva u radu Posebne radne grupe, pored učešća organizacija civilnog društva Atina i ASTRA. Imajući u vidu da su dve organizacije civilnog društva bodovane istim brojem bodova u skladu sa javnim pozivom, predloženo je učešće 4 organizacije civilnog društva: Grupa 484, Romski centar za demokratiju, Centar za integraciju mladih i Asocijacija za seksualno i reproduktivno zdravlje Srbije.

U cilju koordinacije realizacije, praćenja i izveštavanja o sprovođenju aktivnosti predviđenih Strategijom prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022, Nova posebna radna grupa za sprovođenje i praćenje Strategije u toku 2021. i 2022. godine održala je dva onlajn sastanka, putem aplikacije „Microsoft Teams, na kojima je učešće imao ukupno 41 predstavnik državnih institucija i posmatrača, međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva. Na sastanicima su predstavljene aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, aktivnosti članova Radne grupe i posmatrača, koraci izrade novog Akcionog plana za 2021. i 2022. godinu i od strane nevladine organizacije ASTRA predstavljena je analiza usluga dostupnih osobama u riziku i žrtvama trgovine ljudima, kao i brošure za žrtve trgovine ljudima i osobe u riziku.

U cilju implementacije usvojene Strategije i Akcionog plana, u okviru sedišta Direkcije policije obrazovana je Kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima na nacionalnom nivou sa multidisciplinarnim pristupom. Zadatak Kancelarije je da prati, koordinira, nadzire i usmerava primenu mera i radnji koje za cilj imaju borbu protiv trgovine ljudima, da prati, koordinira, nadzire i usmerava implementaciju Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava u Republici Srbiji za period 2017-2022. godine sa pratećim Akcionim planom, kao i da priprema sednice Saveta za borbu protiv trgovine ljudima i na operativnom nivou sprovodi odluke Saveta.

Rešenjem Vlade, 6. oktobra 2017. godine imenovan je Nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima, koji je istovremeno bio i rukovodilac Kancelarije za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima, do jula meseca 2022. godine, zbog penzionisanja. Iako novi

Nacionalni koordinator nije imenovan Kancelarija je nastavila da obezbeđuje održivost postignutih rezultata u borbi protiv trgovine ljudima, kao i funkcionalno povezivanje svih aktera, kako je to i predviđeno Strategijom.

Strategijom je predviđeno da se izveštavanje sprovodi na godišnjem nivou i to na način da Koordinator izrađuje i objavljuje izveštaje o sprovođenju Strategije, stepenu sprovođenja ciljeva i aktivnosti, problemima i izazovima.

U sprovođenju aktivnosti Strategije, pored državnih organa/organizacija učestvovala su i sledeće organizacije civilnog društva i međunarodnih organizacija: „ASTRA”, „Atina”, „Save the Children“, „Novosadski humanitarni centar“, „Savez za cerebralnu i dečiju paralizu“, „UNITAS fond“, „Sindikata radnika građevinarstva“, „Grupa 484“, „fondacija Tijana Jurić“, „Praksis“, „Centar za integraciju mladih“, „Centar za devojke“ iz Niša, „Stalna konferencija gradova i opština“ i „Asocijacije romskih koordinatora“, UNHCR, Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNODC), UNICEF, Populacioni fond Ujedinjenih nacija (UNFPA), Kancelarija Saveta Evrope, Misija OEBS u Srbiji, Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ), Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Crveni krst Srbije.

Strategijom su definisana sredstva i izvori sredstava potrebnih za realizaciju Strategije. Izvori sredstava potrebnih za sprovođenje Strategije su obezbeđeni delom iz budžeta Republike Srbije, a delom iz međunarodnih fondova, domaćih i međunarodnih donacija, kao i korišćenjem sredstava pretprijetne pomoći.

Podrška sprovođenju Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022, obezbeđena je od donatorskih sredstava kroz projekte:

1. „Nabavka opreme neophodne za borbu protiv trgovine ljudima”, EU IPA 2014;
2. „Borba protiv trgovine ljudima”, EU IPA 2014;
3. „Podrška žrtvama i svedocima krivičnih dela u Srbiji”, koji je sprovodilo Ministarstvo pravde u saradnji sa Misijom OEBS;
4. „Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji” faze I i II, koji u okviru „Horizontalnog programa podrške za zemlje Zapadnog Balkana i Tursku“ sprovodi Savet Evrope uz finansijsku podršku Evropske unije
5. „Prevenција i borba protiv trgovine ljudima na Zapadnom Balkanu PaCT”, finansiran od strane nemačkog Federalnog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj, koji u regionu Zapadnog Balkana sprovodi Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju (GIZ) u partnerstvu sa Regionalnom inicijativom za migracije, azil i izbeglice (MARRI);
6. „Mentalno zdravlje žrtava trgovine ljudima i pružaoца usluga”, sproveden od strane Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima, pod pokroviteljstvom Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ);
7. Programski dokument „Podrška upravljanju migracijama u Srbiji 2016-2019”, sproveden je uz podršku švajcarskog Državnog sekretarijata za migracije;
8. „Jačanje kapaciteta i partnerstva za upravljanje migracijama u Srbiji“ koji u okviru migracionog partnerstva Švajcarska – Srbija 2020-2023“ u Republici Srbiji implementira Međunarodna organizacija za migracije (IOM);
9. „Instrument podrške za izgradnju kapaciteta za integrisano upravljanje granicama na Zapadnom Balkanu (ZBIBM)” finansijski podržan od strane Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Danske koji implementira Međunarodna organizacija za migracije (IOM);

10. „Zajedničko delovanje na Zapadnom Balkanu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima”, (VBDŽAST), koji implementira Međunarodna organizacije za migracije (IOM);
11. „Jačanje kapaciteta i mehanizama za identifikaciju i zaštitu ranjivih migranata na Zapadnom Balkanu” finansijski podržan od strane Biroa za stanovništvo, izbeglice i migracije američkog Stejt departmenta, kojim je rukovodila Kancelarija Međunarodne organizacije za migracije u Sarajevu;
12. „Sprečavanje nekažnjivosti trgovaca ljudima i podrška žrtvama trgovine ljudima u Jugoistočnoj Evropi” koji sprovodi Kanacelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNODC);
13. “Gradimo zajedno – monitoring i javno zastupanje” sproveden od strane organizacije civilnog društva Atina u saradnji sa Udruženjem pravnika Makedonije i Fondacijom Konrad Adenauer;
14. „Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji”, sproveden od strane organizacije civilnog društva Atina u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontalni program za zapadni Balkan i Tursku – faza II”;
15. „Deca nisu na prodaju”, sproveden od strane organizacije civilnog društva Atina u saradnji sa organizacijama civilnog društva „Save the children” i „Centar za integraciju mladih”;
16. „Lokalna podrška najranjivijim izbeglicama”, sproveden od strane organizacija civilnog društva Atina uz podršku Populacionog Fonda Ujedinjenih nacija;
17. „Odgovor na trgovinu ljudima i rodno zasnovano nasilje u migrantskoj i izbegličkoj populaciji” sproveden od strane organizacija civilnog društva Atina uz podršku Stalne misije Francuske pri UN i drugim međunarodnim organizacijama u Beču;
18. „Merenje, podizanje svesti i angažovanje politika radi unapređenja borbe protiv zloupotrebe dečjeg rada i prinudnog rada (MAP 16)” sproveden u organizaciji Međunarodne organizacije rada u Republici Srbiji;
19. EIDHR projekat “Make it Work for Youth - My Way”, sproveden od strane organizacije civilnog društva ASTRA;
20. „Balkans ACT Now” - BAN III – sproveden od strane organizacije civilnog društva ASTRA;
21. „Jačanje kapaciteta novouspostavljenih službi za podršku žrtvama u pravosuđu” sproveden od strane organizacije civilnog društva ASTRA uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji;
22. „Ja sam izbeglica, ja sam migrant, ja sam čovek” sproveden od strane organizacije civilnog društva ASTRA;
23. „Jačanje proaktivnog pristupa u borbi protiv trgovine ljudima” sproveden od strane organizacije civilnog društva ASTRA uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Republici Srbiji;
24. „REST: Boravišna dozvola kao način unapređenja zaštite žrtava trgovine ljudima“ sproveden od strane organizacije civilnog društva ASTRA;
25. „Od opasnosti do sigurnosti - Unapređenje zaštite žrtava trgovine ljudima u Srbiji” sproveden od strane Međunarodnog komiteta spasa (International Rescue Committee – IRC) i organizacija civilnog društva Atina uz podršku Kancelarije za praćenje i borbu protiv trgovine ljudima Ministarstva spoljnih poslova Sjedinjenih Američkih Država.

Navedena Strategija spada u oblast javne bezbednosti, u skladu sa podelom oblasti planiranja i sprovođenja dokumenata javnih politika.

Svi izrazi u tekstu imaju jednako rodno značenje, bez obzira da li se koriste u muškom ili ženskom rodu i odnose se podjednako na muški i na ženski rod.

II INFORMACIJA O OSTVARENIM REZULTATIMA SPROVOĐENJA STRATEGIJE PREVENCIJE I SUZBIJANJA TRGOVINE LJUDIMA, POSEBNO ŽENAMA I DECOM I ZAŠTITE ŽRTAVA 2017-2022

Pre prikupljanja podataka za izradu izveštaja, Ministarstvo unutrašnjih poslova je izradilo Model za praćenje akcionog plana sa čijim se sadržajem saglasila Posebna radna grupa za praćenje i ocenjivanje sprovođenja Akcionog plana za sprovođenje i praćenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022. Po ovom modelu prikupljene su činjenice koje se odnose ne samo na realizaciju zadataka predviđenih Akcionim planom, već i podataka koje se odnose na probleme sa kojima su se nosioci Strategije suočavali prilikom realizacije aktivnosti, kao i sa predlozima za prevazilaženje problema.

Nakon prikupljanja podataka po usvojenom modelu od državnih organa i institucija koji su članovi Posebne radne grupe, kao i analizom odgovarajućih izveštaja i drugih organizacionih jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova, u skladu sa zadacima dodeljenim članovima ove radne grupe, podatke je obradila Kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima.

Izveštaj se sastoji od narativnog dela, a ključna postignuća su predstavljena po strateškim ciljevima. Problemi koji su se javili prilikom realizacije aktivnosti, sa preporukama za njihovo prevazilaženje, predstavljeni su u glavi III Izveštaja.

OPŠTI CILJ – Obezbeđen kontinuirani sveobuhvatan odgovor društva na trgovinu ljudima, u skladu sa dinamikom novih izazova, rizika i pretnji, kroz unapređen sistem prevencije, pomoći i zaštite žrtava i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom funkcionalnim povezivanjem i institucionalnom izgradnjom kapaciteta svih partnera

U cilju ispunjenja opšteg cilja u izveštajnom periodu kontinuirano su se sprovodile aktivnosti kojima je unapređeno partnerstvo u odgovoru na trgovinu ljudima na međunarodnom, nacionalnom i lokalnom nivou. Unapređeni su kapaciteti za proaktivan sistem otkrivanja slučajeva trgovine ljudima, prevencija i zaštita žrtava, posebno dece, kroz multidisciplinarni pristup u obukama, seminarima, radionicama i u sveobuhvatnim aktivnostima prevencije i zaštite, a posebno podizanjem svesti javnosti i informisanjem mladih o rizicima od trgovine ljudima.

Unapređeni su institucionalni kapaciteti u skladu sa Strategijom prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022, jačanjem kapaciteta pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova, formirani su specijalizovani istražni timovi u 27 policijskih jedinica širom Srbije, kontakt tačaka za borbu protiv trgovine ljudima u Višim tužilaštvima, sudija, kao i izgradnjom kapaciteta Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima i Inspekcije rada.

Podrška sprovođenju Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022, obezbeđena je od donatorskih sredstava kroz sledeće projekte:

1. Projekat „Nabavka opreme neophodne za borbu protiv trgovine ljudima” EU IPA 2014 - realizacijom projekta kroz četiri lota, Ministarstvo unutrašnjih poslova dobilo je 15 vozila, kancelarijski nameštaj, IT opremu i tri servera i opremu za nadzor, dok je Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima dobio jedno vozilo. Projekat je završen u septembru 2019. godine.
2. Tvining projekat „Borba protiv trgovine ljudima” EU IPA 2014 - realizovano je ukupno 47 obuka/radionica na kojima je bilo prisutno ukupno 681 učesnika iz relevantnih institucija i organizacija. Od ukupnog broja realizovanih obuka, 4 obuke su realizovane „on-lajn“ u skladu sa merama prevencije širenja zarazne bolesti KOVID 19. Takođe, 4 obuke u vezi sa različitim oblicima trgovine ljudima je realizovano kroz snimanje video materijala koji su se koristile na platformama za učenje na daljinu (policije, socijalnih radnika i zdravstvenih radnika). Izrađen je priručnik „Podrška u jačanju kapaciteta u borbi protiv trgovine ljudima u Republici Srbiji“ i izrađen je Nacrt uputstva o postupanju zaposlenih Ministarstva unutrašnjih poslova u slučajevima trgovine ljudima. Projekat je realizovan u periodu 2018-2021. godine.
3. Projekat „Podrška žrtvama i svedocima krivičnih dela u Srbiji”, sproveden od strane Ministarstva pravde u saradnji sa Misijom OEBS u Srbiji - izrađen je predlog Pravilnika kojim se uređuje upotreba video linka u krivičnom postupku, uspostavljena je veb stranica www.podrskazrtvama.rs, Misija OEBS-a u Srbiji donirala je video-konferencijsku opremu za pet viših sudova u Republici Srbiji (u Beogradu, Novom Sadu, Kragujevcu, Nišu i Novom Pazaru), kako bi se saslušavanjem oštećenih iz posebne prostorije povezane videolinkom sa sudnicom smanjio negativan uticaj ponovljene i sekundarne viktimizacije na žrtvu krivičnog dela. Projekat je realizovan u periodu 2018-2021. godine.
4. Projekat „Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji” faze I i II, koji u okviru „Horizontalnog programa podrške za zemlje Zapadnog Balkana i Tursku“ sprovodi Savet Evrope uz finansijsku podršku Evropske unije - Sprovedene aktivnosti i ostvareni rezultati su relevantni i direktno povezani sa strateškim prioritetima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Projekat je sledio pristup zasnovan na ljudskim pravima, kao i multidisciplinarni i višesektorski pristup radi jačanja partnerstva i primenjivao rodnu perspektivu u sprovođenju svih aktivnosti izgradnje kapaciteta. Projekat je sproveden uz aktivno učešće organizacija civilnog društva (posebno organizacije civilnog društva ASTRA i Atina). Postignuća projekta (faza I i II): U cilju izgradnja kapaciteta i podizanje svesti o prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije, kroz multisektorski pristup, održano je 8 seminara za 220 inspektora za rad koji su završili osnovnu obuku, a 24 inspektora rada završilo je naprednu obuku; obukama je prisustvovalo 25 tržišnih inspektora, predstavnika sindikata, policije, Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, organizacija civilnog društva; realizovan je „HELP” kurs - model trgovina ljudima u svrhu radne eksploatacije na kojem je učešće imalo 25 učesnika, predstavnika policije, inspektora za rad i sindikata); Izrađen je i predstavljen i podeljen inspektorima rada Vodič za inspektore rada o detekciji i preliminarnoj identifikaciji žrtava trgovine ljudima; dodeljena su 2 granta organizacijama civilnog društva ASTRA i Atina putem kojih su razvijene kampanje, publikacije i preporuke za prevenciju radne eksploatacije, kao i filmovi i lifleti koji su podeljeni radnicima na gradilištima širom Srbije, održane su tri konferencije o trgovini ljudima u svrhu radne eksploatacije u kojima je učestvovalo preko 200 učesnika; urađena je analiza stanja i preporuke koji su navedeni u Izveštajima 2017 i 2022. godine za unapređenje politika i praksi u borbi protiv

trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije. U cilju izgradnja kapaciteta i podizanje svesti o prevenciji i borbi protiv trgovine decom: Izgrađeni su kapaciteti prosvetnih radnika za detekciju i upućivanje dece, potencijalnih žrtava trgovine kroz reviziju indikatora za sistem obrazovanja (realizovane su obuke za 108 prosvetnih savetnika i spoljnih saradnike za korišćenje revidiranih indikatora), izrađen je Vodiča za primenu revidiranih indikatora za preliminarnu identifikaciju učenika koje su potencijalne žrtve trgovine ljudima, dodeljena su tri granta organizacijama civilnog društva („Centar za prava deteta”, „Svet reči” i „ATINA”) putem kojih je obuhvaćen veliki broj dece, roditelja i nastavnika i izrađeni su materijali sa temom prevencije trgovine decom (video materijali, radionice u gradskim i seoskim školama, materijali), održana je, u onlajn formatu, regionalna konferencija „Zajedničko preduzimanje mera tokom krize: Zaštita dece od trgovine i eksploatacije na Zapadnom Balkanu” za preko 100 učesnika, izrađena je digitalna platforma „Prepoznaj i reaguj” gde se deca mogu informisati o fenomenu trgovine ljudima, kako da je prepoznaju i kome da se obrate za pomoć i podršku, izrađen je materijala „Saslušanje dece koja su žrtve eksploatacije i trgovine ljudima i dece u riziku: Vodič za praksu za komunikaciju prilagođenu deci i vođenje intervjua radi dobijanja tačnih i pouzdanih iskaza od dece”, kao i rad sa 50 stručnjaka iz oblasti socijalne zaštite za praktičnu primenu vodiča u radu sa decom u praksi, izrađena je i distribuirana studija „Rodni aspekti borbe protiv trgovine ljudima u Srbiji” sa fokusom na borbu protiv trgovine decom i trgovinu ljudima u svrhu radne eksploatacije i sa ciljem integrisanja navedenih nalaza i preporuka u implementaciju projekta kako bi se uvažile specifičnosti pojedinačnih ciljnih grupa; U cilju unapređenja okvira za efikasan pristup naknadi štete za žrtve trgovine ljudima, na međunarodnom nivou, razmenjena su iskustva i primeri dobre prakse kroz okrugle stolove na kojima je učešće imalo 20 stručnjaka, unapređeni su kapaciteti 98 profesionalaca (tužioca, sudija, advokata, finansijskih inspektora, organizacija civilnog društva) kroz radionice na temu nadoknade štete žrtvama trgovine ljudima, efikasnih finansijskih istraga, praćenja, konfiskacije i upravljanja nelegalnom imovinom i sl., izrađena je brošura o pravima i podršci žrtava, na pet različitih jezika (na engleskom, srpskom, romskom, albanskom i mađarskom jeziku); U cilju unapređenja kapaciteta za transnacionalnu saradnju i razmenu informacija u vezi sa identifikacijom i upućivanjem žrtava održane su radionice za 68 profesionalaca među kojima je bilo 28 predstavnika diplomatsko-konzularnog osoblja; U cilju poboljšanja odgovora na trgovinu ljudima i mere zaštite žrtava održane su obuke/radionice na temu prevazilaženja stresa i traume za predstavnike Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, izrađeni su edukativni materijali, realizovana su tri „HELP” onlajn kursa o borbi protiv trgovine ljudima u saradnji sa Pravosudnom akademijom i Beogradskim pravnim fakultetom, na kojima je učestvovalo 87 polaznika (sudija i tužilaca, studenata prava), a kurs je uspešno završilo 53 učesnika, realizovane su 2 obuke na kojima je učestvovalo 42 novinara i dodeljeno je 6 mikro grantova medijima/novinarima, razvijeno je i objavljeno više od 25 edukativnih videa, članaka, radio emisija koje se bave različitim oblicima trgovine ljudima, realizovane su dve 2 obuke za zdravstvene radnike na kojima je učestvovalo 48 praktičara iz cele Srbije (psihijatar, predstavnika Zavoda za javno zdravlje, lekara opšte prakse, koordinatora mreže za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja), koji su stekli veštine za prepoznavanje specifičnih znakova upozorenja i faktora za preliminarnu identifikaciju potencijalnih žrtava trgovine ljudima. Prva i druga faza projekta realizovane su u periodu 2016-2022. godine.

5. Projekat „Prevencija i borba protiv trgovine ljudima na Zapadnom Balkanu PaCT”, finansiran je od strane nemačkog Federalnog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj, koji u regionu Zapadnog Balkana sprovodi Nemačka organizacija za međunarodnu

saradnju (GIZ) u partnerstvu sa Regionalnom inicijativom za migracije, azil i izbeglice (MARRI). Tokom implementacije projekta aktivnosti su sprovedene na nacionalnom i na regionalnom nivou kroz 4 paketa mera: podizanje svesti o rizicima i prevencija trgovine ljudima, posebno među populacijom izbeglica, tražilaca azila i migranata; unapređenje kapaciteta relevantnih aktera za identifikaciju žrtava; jačanje koordinacije i saradnje između relevantnih aktera kroz nacionalne mehanizme upućivanja i unapređenje kapaciteta u pružanju usluga psihosocijalne podrške i jačanja mentalnog zdravlja žrtava trgovine u prihvatilištima za žrtve. Sprovedena je nabavka opreme, predmeta i sredstava za rad za Ministarstvo unutrašnjih poslova, Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima, Komesarijat za izbeglice i migracije, takođe, organizivani su i kursevi jezika. U cilju podizanje svesti o rizicima i prevencija trgovine ljudima, posebno među populacijom izbeglica, tražilaca azila i migranata realizovane su kampanje i video materijali u saradnji sa organizacijama civilnog društva „ASTRA”, „Asocijacija za seksualno i reproduktivno zdravlje Srbije (SRH)” i „Grupa 484”, organizovane su okupaciono-rekreativne i edukativne aktivnosti u 7 tranzitnih centara/centara za azil tokom kontakta sa izbeglicama i kroz radioničarski rad učesnici su upoznavani i sa rizicima trgovine i mehanizmima podrške i upućivanja. Preko 3.000 izbeglica i migranata je uzelo učešće u navedenim aktivnostima; U cilju unapređenja kapaciteta relevantnih aktera za identifikaciju žrtava kroz projekat organizacije civilnog društva „Asocijacije za seksualno i reproduktivno zdravlje Srbije” podržana su četiri lokalna ekspertska tima za identifikaciju žrtava (Kragujevac, Bor, Piroć, Zaječar) kroz set radionica o trgovini ljudima, rizicima, nasilju, komunikacijskim veštinama i dr., u saradnji sa Ministarstvom zdravlja izrađeni su nacionalni indikatori i smernica za zdravstveni sistem u oblasti trgovine ljudima. U cilju jačanja koordinacije i saradnje između relevantnih, održani su treninzi za 20 predstavnika lokalne samouprave, 82 predstavnika mobilnih timova za inkluziju Roma i Romkinja na temu trgovine ljudima, trening za online facilitaciju, izrađen je strateški plan Centra za zaštitu žrtava za period 2021-2025 godina, pružena je podrška u uspostavljanju saradnje sa kompanijama i biznis sektorom – održani sastanci sa preko 20 kompanija, pružena je tehnička i ekspertska podrška Kancelariji za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima u razvijanju Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima za period 2021-2022, pružena je podrška Kancelariji za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima u uspostavljanju rada telefonske linije 080010388 u Ministarstvu unutrašnjih poslova za prijavu slučajeva trgovine ljudima: sastavljanje kontrolne liste za vođenje razgovora i obuka policijskih službenika, prevod brošure Informacije o mpravima za žrtve trgovine ljudima na više jezika, među kojima su ruski i ukrajinski, i distribuirani su Komesarijatu za izbeglice i migracije, pružena je podrška Ministarstvu unutrašnjih poslova u sprovođenju eksterne evaluacije Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022, razvijena je Mapa puta za uključivanje preživelih žrtava trgovine ljudima u proces razvoja politika i operativnih odgovora u borbi protiv trgovine ljudima u Republici Srbiji; u cilju unapređenje kapaciteta u pružanju usluga psihosocijalne podrške i jačanja mentalnog zdravlja žrtava trgovine u prihvatilištima za žrtve – realizovan je set aktivnosti (treninzi, radionice/obuke) koji se odnosi na podršku Centru za zaštitu žrtava trgovine ljudima i razvoj pristupa za unpređenu podršku žrtvama. U cilju unapređenja regionalne saradnje sprovedena su istraživanja o postojećim praksama, koordinaciji i komunikaciji u okviru nacionalnih referalnih mehanizama, razvijen je pristupa za rad sa izbeglicama, migrantima i tražiocima azila, unapređena je razmena o sprovedenim aktivnostima podizanja svesti, razvijena je platforma u okviru MARRI mreže kao resurs centar za sprovođenje kampanja podizanja svesti u problemu trgovine ljudima, organizovane su regionalne konferencije o radu mobilnih timova

- za identifikaciju žrtava, razvijeni su regionalni indikatori trgovine ljudima za zdravstveni sistem i obuka trenera za trener, razvijeni su pristupi za unapredjenje rada nacionalnih referalnih mehanizama: Unapređenje učešća organizacija civilnog društva u mehanizmima upućivanja MARRI učesnica – praktičan vodič, Unapređenje koordinacije i komunikacije između aktera nacionalnog referalnog mehanizma u MARRI učesnicama – praktičan vodič i Uključivanje preživelih u proces razvoja politike i operativni odgovor na trgovinu - praktičan vodič. Trajanje projekta 2019- 2023. godine.
6. Projekat „Mentalno zdravlje žrtava trgovine ljudima i pružaoca usluga”, sproveden od strane Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima, pod pokroviteljstvom Nemačke organizacije za međunarodnu saradnju GIZ. Tokom implementacije projekta unapređeno je mentalno zdravlje korisnica (obezbeđena psihoterapija za sve korisnice prihvatilišta, korisnice su uključene u radionice koje su specijalno koncipirane za njih), unapređeni su stručni kapaciteti zaposlenih (zaposleni su pohađali različite obuke – anti stres obuka, obuka iz menadžmenta, deep work obuka, obuka o regulaciji emocija, obuke za primenu 4 nove radionice za žrtve trgovine ljudima, obezbeđena supervizija), a smanjen je rizik od sindroma pregorevanja među zaposlenima uz pomoć supervizije, primene novih tehnika i unapređenog organizovanja posla. Trajanje projekta 2019-2023. godine.
  7. Programski dokument „Podrška upravljanju migracijama u Srbiji 2016-2019” realizovan je uz podršku švajcarskog Državnog sekretarijata za migracije, koji je imao za cilj da pruži doprinos Ministarstvu unutrašnjih poslova i Komesarijatu za izbeglice i migracije u oblasti migracija, azila i trgovine ljudima. U okviru projekta za Ministarstvo unutrašnjih poslova realizovana je nabavka informaciono-komunikacione opreme, izrađeni su reklamni materijali sa simbolom i pratećom porukom Republike Srbije u borbi protiv trgovine ljudima, održana su dva koordinacioni sastanak za oko 100 policijskih službenika koji rade na poslovima suzbijanja trgovine ljudima, uspostavljena je saradnja između kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima u Srbiji i Švajcarskoj. Trajanje projekta 2016-2020. godine
  8. Projekat „Jačanje kapaciteta i partnerstva za upravljanje migracijama u Srbiji” koji u okviru migracionog partnerstva Švajcarska – Srbija 2020-2023“ u Republici Srbiji implementira Međunarodna organizacija za migracije (IOM). U okviru projekta, komponente koja se odnosi na oblast trgovine ljudima, realizovane su aktivnosti na nacionalnom, lokalnom i međunarodnom nivou, realizovane su obuke, pružena je podrška u procesu potpisivanja Sporazuma o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima između Republike Srbije i Severne Makedonije, realizovan je i prvi bilateralni sastanak o primeni navedenog Sporazuma i realizovan je kurs engleskog jezika za pripadnike Ministarstva unutrašnjih poslova. Trajanje projekta 2020-2023. godine.
  9. Projekat „Instrument podrške za izgradnju kapaciteta za integrisano upravljanje granicama na Zapadnom Balkanu (ZBIBM) ” finansijski podržan od strane Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Danske koji implementira Međunarodna organizacija za migracije (IOM). Cilj projekta je da pruži podršku institucijama na Zapadnom Balkanu u efikasnom upravljanju granicama i odgovoru na izazove granične bezbednosti na način na koji obuhvata zaštitu prava migranata. U okviru projekta planirane su aktivnosti koje se odnose na izradu dokumenta javne politike koji se odnosi na oblast trgovine ljudima. Trajanje projekta 2020-2023. godine
  10. Projekat „Zajedničko delovanje na Zapadnom Balkanu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima - (VBDŽAST)” implementira Međunarodna organizacije za migracije (IOM). Projekat ima za cilj jačanje regionalnih kapaciteta za suzbijanje krijumčarenja i trgovine

- ljudima pružanjem podrške na regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou. U okviru projekta realizovana je obuka Udarnih grupa za suzbijanje krijumčarenja i trgovine ljudima iz Republike Srbije i Republike Severne Makedonije za oko 20 učesnika, realizovana je studijska poseta predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije Bosni i Hercegovini.
11. Projekat „Jačanje kapaciteta i mehanizama za identifikaciju i zaštitu ranjivih migranata na Zapadnom Balkanu” finansijski podržan od strane Biroa za stanovništvo, izbeglice i migracije američkog Stejt departmenta, kojim je rukovodila Kancelarija Međunarodne organizacije za migracije u Sarajevu. Cilj projekta je da pruži podršku održivim mehanizmima i strukturama za upravljanje migracijama i zaštitu ranjivih migranata u regionu. U okviru projekta održana je jednodnevna radionica na temu trgovine ljudima za zaposlene u Kancelariji za azil u Beogradu, održan je sastanak sa delegacijom iz Republike Severne Makedonije povodom uspostavljanja okvira za operativnu saradnju između Nacionalne jedinice za suzbijanje krijumčarenja migranata i trgovinu ljudima iz Severne Makedonije i Stalne udarne grupe za suzbijanje krijumčarenja ljudi Republike Srbije, održan je sastanak sa delegacijom Severne Makedonije i na ekspertskom nivou dogovoren je tekst predloga Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima, izrađen je predlog Standardnih operativnih procedura za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima,, držan je sastanak sa predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore u vezi uspostavljanja Udarne grupe za borbu protiv trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi u Crnoj Gori, a prema modelu koji je uspostavljen u Srbiji. Trajanje projekta 2016-2019. godine
  12. Projekat „Sprečavanje nekažnjivosti trgovaca ljudima i podrška žrtvama trgovine ljudima u Jugoistočnoj Evropi” sprovodi Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNODC). Održano je 5 onlajn sastanaka eksperata na temu pristupa pravnim sredstvima za žrtve trgovine ljudima, na temu radne i eksploatacije, sa posebnim osvrtom na decu, obeshrabrivanje potražnje i prinuda na vršenje krivičnih dela., održan je i okrugli sto za relevantne praktičare na temu pregleda i analiza nacionalne prakse u predmetima trgovine ljudima, dve multidisciplinarnе obuke u saradnji sa Pravosudnom akademijom u cilju korišćenja metodologije simulacije suđenja u predmetima trgovine ljudima. Trajanje projekta 2020-2023. godine
  13. Projekat „Gradimo zajedno – monitoring i javno zastupanje” sproveden od strane organizacije civilnog društva Atina u saradnji sa Udruženjem pravnika Makedonije i Fondacijom Konrad Adenauer. Cilj projekta je bio da se obezbedi podrška izbeglicama i migrantima u Srbiji i Severnoj Makedoniji, kao i da se promoviše njihova integracija u lokalnu zajednicu. Projekat je realizovanu sedam opština i gradova – Subotici, Šidu, Sremskoj Mitrovici, Beogradu, Nišu, Vranju i Preševu s obzirom na to da je u njima bilo zabeleženo veće prisustvo izbeglica i migranata, sprovedeno je 12 obuka u šest lokalnih samouprava za predstavnike Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima na temu monitoringa i zagovaranja za unapređenje položaja izbeglica i migranata u lokalnim sredinama u Srbiji, izrađene su preporuke koje treba da doprinesu tom unapređenju, koje su predstavljene ekspertskoj zajednici, održano je 26 sastanaka Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima u vezi položaja izbeglica i migranata u lokalnim sredinama, u gore navedenih sedam opština i gradova održane su i individualne obuke za zagovaranje za lokalne timove, organizovan je i regionalni sastanak u Skoplju i poseta prihvatnim centrima za izbeglice i migrante u Vizbegovu i Tabanovcu, u okolini Skoplja, organizovana jedna obuka u Ohridu, Severna Makedonija o korišćenju društvenih mreža u zagovaračke svrhe, održan je regionalni sastanak za preko 100 učesnika iz Srbije i Severne Makedonije, realizovana je studijska poseta Nemačkoj, uz učešće lokalnih timova i predstavnika državnih institucija iz Srbije i

Severne Makedonije, organizovana je javna rasprava o aktuelnom procesu integracije izbeglica i migranata i njegovoj budućoj perspektivi, kao i završna konferencija projekta na kojoj je učestvovalo 180 učesnika iz Srbije, Severne Makedonije i drugih zemalja, snimljena su dva po 20-minutna filma o položaju izbeglica i migranata u Srbiji „Ozijeva škola filma“ i „Početak boljih priča“ koja su prikazivana u više navrata, snimljena su i četiri kratka filma – intervju sa izbeglicama. Takođe je pripremljeno i objavljeno više analiza i analitičkih dokumenata: Kako obezbediti uspešnu i održivu integraciju izbeglica i migranata, Preduslovi za integraciju u lokalne zajednice i Kako smo gradili zajedno (vodič projekta), sva tri objavljena na srpskom, makedonskom i engleskom jeziku i distribuirana na završnoj konferenciji. Na osnovu sprovedenog istraživanja i pripremljenih analitičkih dokumenata, takođe su zacrtana dva dokumenta praktičnih politika – Ključne oblasti za integraciju izbeglica i migranata i potrebna poboljšanja i Integracija izbeglica i migranata u lokalnu zajednicu: Šta je sledeće? Takođe, pripremljena je brošura o unapređenju mogućnosti zapošljavanja izbeglica i migranata u Srbiji pod nazivom – Vodič za zapošljavanje izbeglica i tražilaca azila u Srbiji. Okupljen je veliki broj aktera aktivnih u oblasti pružanja podrške izbeglicama i migrantima čime je unapređena regionalna saradnja, što je označeno kao posebna dodata vrednost projekta. Takođe sproveden je značajan broj aktivnosti na nacionalnom nivou, ali i na lokalnom nivou, usmerenih na unapređenje položaja izbeglica i migranta, te suzbijanja rizika od nasilja i eksploatacije kojima su izloženi, kao i na afirmaciju njihove integracije. Projekat je doprineo većoj vidljivosti problema sa kojima se suočavaju izbeglice i migranti, traganju za odgovorima na te probleme, što je sve zajedno doprinelo unapređenju njihovog položaja i smanjenju rizika od nasilja i trgovine ljudima. Trajanje projekta 2017-2018. godine.

14. Projekat „Prevenција i borba protiv trgovine ljudima u Srbiji”, sproveden je od strane organizacije civilnog društva Atina u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontalni program za zapadni Balkan i Tursku – faza II”. Cilj projekta je bio podizanje svesti stručne, zainteresovane i šire javnosti i institucija o prepoznavanju, identifikaciji, prijavljivanju slučajeva radne eksploatacije u svrhu trgovine ljudima u skladu sa preporukama grupe eksperata Saveta Evrope – GRETA. Projekat je realizovan u saradnji sa lokalnim timovima za borbu protiv trgovine ljudima u Subotici, Sremskoj Mitrovici, Šapcu, Nišu i Vranju na temu prevencije radne eksploatacije, Udruženje građana Atina je potpisal Memorandum o saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, Lokalni timovi za borbu protiv trgovine ljudima razvili su plan za lokalne kampanje podizanja svesti javnosti o ovom problemu, bavili se jačanjem lokalnih mehanizama za podršku žrtvama radne eksploatacije i proširili svoj sastav, u čiji rad su uključeni i predstavnici inspektora rada, tržišne, komunalne i poreske policije, održani su sastanci sa predstavnicima lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima iz četiri grada u cilju prikupljanja podataka kako bi se napravila procena stanja lokalnih kapaciteta i mehanizama za davanje odgovora na radnu eksploataciju, široj javnosti podeljeni su upitnici koji su imali za cilj da procene informisanost i razumevanje građana o problemu radne eksploatacije, takođe, u gore navedenih pet gradova, sprovedeno je 15 različitih aktivnosti u cilju podizanja svesti šire javnosti o problemu radne eksploatacije (održani su okrugli stolovi, učične akcije, konferencije za novinare, izrađen je video materijal, flajeri. Projekat je doprineo boljoj vidljivosti teme radne eksploatacije, čvršćem povezivanju lokalnih aktera kako međusobno tako i sa akterima na nacionalnom nivou, a u cilju prepoznavanja i suzbijanja ove pojave, kao i podizanju svesti i jačanju preventivnih aktivnosti u kontekstu radne eksploatacije.

15. Projekat „Deca nisu na prodaju”, sproveden je od strane organizacije civilnog društva Atina u saradnji sa organizacijama civilnog društva „Save the children” i „Centar za integraciju mladih”. Partneri na projektu bile su i organizacije civilnog društva „Grupa 484” i „Praksis”. Cilj projekta bio je podizanje svesti i jačanje kapaciteta profesionalaca iz drugih organizacija civilnog društva koji rade na terenu, da prepoznaju i adekvatno odgovore na rizike od nasilja i eksploatacije kojima su izložene izbeglice i migranti, a posebno deca (uključujući i deca bez pratnje). U okviru projekta održano je sedam obuka/trninga za oko 80 predstavnika drugih organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom dece, organizovana je konferencija „Deca nisu na prodaju” na kojoj je učestvovalo oko 100 učesnika. Kao rezultat realizovanih aktivnosti je povećanje za 20% upućivanja, od strane partnerskih organizacija civilnog društva koje na terenu koje pružaju pomoć i podršku izbegličkoj i migrantskoj populaciji, na Atinin program direktne podrške u 2019. godini. Trajanje projekta 2018-2019. godine
16. Projekat „Lokalna podrška najranjivijim izbeglicama”, sproveden od strane organizacije civilnog društva Atina uz podršku Populacionog Fonda Ujedinjenih nacija. Cilj projekta bio je unapređenje položaja žena i devojčica izbeglica u Srbiji. U sklopu projekta realizovano je 41 individualno savetovanje, 38 radionica osnaživanja za 398 žena i devojčica i pružena je dugoročna podrška za 38 korisnica iz izbegličke i migrantske populacije. Sve aktivnosti su sprovedene u Centrima za azil u Krnjači i Bogovađi, kao i u Reintegracionom centru Udruženja građana Atina. Na radionicama otvorene su i teme koje su za žene izbeglice i migrantkinje od značaja u procesu samozastupanja i zagovaranja na temu rodne perspektive izbegličke krize na koje svaka od njih može uticati, kao i kako prepoznati i prevenirati rizike od nasilja i trgovine ljudima. Trajanje projekta april-jul 2018. godine.
17. Projekat „Odgovor na trgovinu ljudima i rodno zasnovano nasilje u migrantskoj i izbegličkoj populaciji” sproveden od strane organizacije civilnog društva Atina uz podršku Stalne misije Francuske pri UN i drugim međunarodnim organizacijama u Beču. U okviru projekta održana je konferencija u vezi trgovine ljudima i svih oblika rodno-zasnovanog nasilja, kojom prilikom je predstavljen i francuski abolicionistički model za regulaciju prostitucije, od strane predstavnika francuske organizacije „ACJE91” i francuskog Ministarstva pravde, sprovedeno je i istraživanje o procesuiranju nasilja nad ženama i decom izbeglica i migrantkinja koje je pokazalo da postoje različiti problemi i nedostaci u vezi sa prijavljivanjem i krivičnim gonjenjem nasilja nad ženama i decom izbeglicama koje treba dalje rešavati. Celokupan projekat podigao je vidljivost kako problema prostitucije u svrhu seksualne eksploatacije, tako i problema trgovine ljudima i rodno zasnovanog nasilja u izbegličko-migrantskoj populaciji.
18. Projekat „Merenje, podizanje svesti i angažovanje politika radi unapređenja borbe protiv zloupotrebe dečjeg rada i prinudnog rada (MAP 16) ” realizovan je u organizaciji Međunarodne organizacije rada u Republici Srbiji u okviru kojeg su razvijeni predlozi izmena i dopuna tri pravna propisa, Zakona o radu, Zakona o javnom redu i miru i Opštem protokolu o zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja, finalizovani su i zvanično su predati odgovarajućim telima na dalje postupanje, tj. moguće razmatranje predloga prilikom izmena predmetnih propisa; pripremljen nacrt izmena i dopuna Uredbe o utvrđivanju opasnog rada za decu i Uredbe o radnom angažovanju dece (o lakom radu za decu) sa predlogom spiska lakih poslova za decu; održano je sedam obuka na temu „Identifikacija i prevencija zloupotrebe dečijeg rada uključujući najgore oblike zloupotrebe dečijeg rada”, koju je završilo 112 predstavnika inspekcije rada,

socijalne zaštite, policije i tužilaštva iz gradova i opština u Republici Srbiji. Takođe, povodom obeležavanja Svetskog dana borbe protiv zloupotrebe dečjeg rada, održana je konsultativna radionica o primeni Konvencije o najgorim oblicima dečjeg rada broj 182.

19. EIDHR projekat "Make it Work for Youth - My Way", sproveden je od strane organizacije civilnog društva ASTRA u okviru kojeg je prošireno znanje najmanje 100 osoba koje kreiraju ili sprovode politike u Srbiji o praktičnim nedostacima sistema i njihova osposobljenost da donose efektivna rešenja koja odgovaraju na potrebe mladih. Unapređen je okvir zasnovan na ljudskim pravima koji će postaviti pozitivne preduslove za obezbeđivanje kvalitetnijih usluga donosi korist i kreatorima politika i mladim ljudima; sačinjen je okvirni Protokol o međusobnoj saradnji državnih službi radi suzbijanja eksploatacije mladih sa ciljem da predložiti zajednički odgovor, kroz inovativni pristup zasnovan na ljudskim pravima i potrebama mladih, radi prevencije i snkcionisanja radne eksploatacije; 70 studenata obučeno je da učestvuje u istraživanjima i javnom zagovaranju rešenja u praksi, i na taj način dpa argumentovano pozivaju na odgovornost donosiocice politika; putem kampanje oko 30.000 mladih upoznato je sa problemom radne eksploatacije, a oko 20.000 mladih u riziku osnaženo da zaštite svoja radna i ljudska prava. Trajanje projekta 2017-2019. godina.
20. Projekat „Balkans ACT Now” - BAN III – sproveden je od strane organizacije civilnog društva ASTRA u okviru kojeg je unapređen alat monitoring za izveštavanje; uspostavljene su multisektorske radne grupe na nacionalnom nivou za praćenje politike i prakse u oblasti zaštite od trgovine ljudima u pet zemalja, koje su okupile oko 60 članova; izrađena je elektronska baza indikatora, dostupna na šest jezika; objavljeno je deset godišnjih monitoring izveštaji koje su sačinile organizacije civilnog društva i državna tela u pet država (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Severna Makedonija i Srbija); Izrađen je regionalni monitoring izveštaj; 11 novih organizacija civilnog društva zna kako da koristi monitoring metodologiju na osnovu koje je izrađeno šest monitoring izveštaja na lokalnu; izrađena je publikacija „Ocena nacionalnog mehanizma za upućivanje žrtava trgovine ljudima u Republici Srbiji“; preko 80 organizacija civilnog društva i 14 medijskih kuća su obučene da efektivno javno zagovaraju unapređenje prava žrtava na Zapadnom Balkanu; 11 novih lokalnih organizacija se priključilo „BAN mreži” i dobilo sredstva za sprovođenje aktivnosti; izrađena je Komparativna studija o nacionalnim izvestiocima za oblast trgovine ljudima i ekvivalentnim mehanizmima; organizovana su dva onlajn sastanka sa Nacionalnim izvestiocem Holandije; organizovano je 18 zagovaračkih, javnih akcija na nacionalnim nivoima i 10 na regionalnom nivou koje su došle do preko jednog miliona ljudi; uspostavljen je mehanizam Nacionalnog izvestioca u Republici Severnoj Makedoniji i Republici Srbiji u okviru institucije Zaštitnika građana. Trajanje projekta 2018-2021. godina.
21. Projekat „Jačanje kapaciteta novouspostavljenih službi za podršku žrtvama u pravosuđu” sproveden je od strane organizacije civilnog društva ASTRA uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji u okviru kojeg su osmišljene i realizovane obuke za zaposlene u službama za podršku oštećenima i svedocima u Srbiji i Crnoj Gori, razmenjena su znanja i iskustva između pripadnika službi za podršku svedocima i oštećenima kroz okrugle stolove i konsultativne sastanke; izrađena je i distribuirana brošura za službe za podršku oštećenima i svedocima u Srbiji. Trajanje projekta 2017. godina.
22. Projekat „Ja sam izbeglica, ja sam migrant, ja sam čovek” sproveden je od strane organizacije civilnog društva ASTRA uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške i organizacije civilnog društva „Grupa 484” –povećana je svest javnosti u Srbiji, kroz različite kampanje, o značaju podrške i integracije žena, mladih i dece migranata i izbeglica u društvo; ojačano radno partnerstvo između

civilnog društva, državnih službi i međunarodnih organizacija u oblasti obezbeđivanja direktne pomoći ženama, deci i mladima izbeglicama i migrantima; povećano je znanje opšte populacije i medija o činjenicama i rizicima sa kojima se žene, deca i mladi migranti i izbeglice susreću. Trajanje projekta 2017-2018. godina.

23. Projekat „Jačanje proaktivnog pristupa u borbi protiv trgovine ljudima” sproveden je od strane organizacije civilnog društva ASTRA uz podršku Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Republici Srbiji u okviru kojeg je izrđen „Praktikum za sudije i javne tužioce-Pravda za žrtve trgovine ljudima“ koji je podeljen učesnicima Završne konferencije projekta, a nakon toga poslat u 25 Viših sudova u Srbiji; 25 Viših javnih tužilaštva i 4 Apelacionih tužilaštva u Srbija; izrađene je Analiza pravosudne prakse za 2019. godinu; održana su 2 treninga za 38 zdravstvenih radnika i saradnika različitih struka. Trajanje projekta 2019-2020. godina.
24. Projekta „REST: Boravišna dozvola kao način unapređenja zaštite žrtava trgovine ljudima“ sproveden je od strane organizacije civilnog društva ASTRA u okviru kojeg je izrađeno dubinsko istraživanje/analiza “Izazovi u regulisanju boravka stranih žrtava trgovine ljudima”; organizovan je diskusioni forum o obećavajućim praksama u dugoročnoj zaštiti žrtava trgovine ljudima kojom prilikom je predstavljen vodič za prakse koje obećavaju u dugoročnoj zaštiti žrtava trgovine ljudima. Trajanje projekta avgust 2019-2021. godina.
25. Projekat „Od opasnosti do sigurnosti - Unapređenje zaštite žrtava trgovine ljudima u Srbiji”, sproveden je od strane Međunarodnog komiteta spasa (International Rescue Committee – IRC) i organizacije civilnog društva Atina uz podršku Kancelarije za praćenje i borbu protiv trgovine ljudima Ministarstva spoljnih poslova Sjedinjenih Američkih Država sa ciljem daljeg unapređenja borbe protiv savremenih oblika ropstva, u kontekstu u kom mreže trgovaca ljudima ciljaju ne samo uobičajene žrtve trgovine ljudima, već i posebno ranjive pojedince u okviru izbegličke i migrantske populacije. U okviru projekta održana su dva sastanka Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima na kojima je prisustvovalo ukupno 130 učesnika iz 16 formiranih lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima; pružena je podrška u cilju izrade Akcionog plana za period 2019-2020 godine za sprovođenje Strategije sprovedeno je ukupno šest radionica i više konsultativnih sastanaka; održana je stručna tribina pod nazivom „Edukacijom u borbi protiv trgovine ljudima”, na kojoj je stručna javnost upoznata o sudsko-medicinskoj zaštiti žrtava trgovine ljudima na kojoj je prisustvovalo oko 230 predstavnika policije, obrazovnog sistema, sistema socijalne zaštite i dr.; održano je više pojedinačnih ili grupnih sastanaka lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima na temu saradnje sa Nacionalnim koordinatorom za borbu protiv trgovine ljudima i jačanju veze između različitih aktera lokalnog tima, o akcionom planu lokalnog tima, problemima i izazovima sa kojima se tim suočava u svom radu, uključujući budžetske alokacije i finansiranje rada; donirana su sredstva za Prihvatilište za žrtve trgovine ljudima; održana je obuka za 20 učesnika, na temu Zaštita dece koja su preživela seksualno nasilje/eksploataciju (u humanitarnom kontekstu; održana je radionica za ažuriranje Standardnih operativnih procedura za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima; izvršena je nabavka i isporuka donacija, u vidu nepotrošne robe (garderoba, sportska oprema, sanitarni paketi, kućna i kuhinjska tehnika, itd.), institucijama za zaštitu dece i Centru za zaštitu žrtava trgovine ljudima; održana je obuka za radnike Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima.

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direkcija policije, Kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima izrađivala je izveštaje o sprovođenju aktivnosti koji doprinose dostizanje ciljeva Strategije.

POSEBAN CILJ 1 - Sistemski ojačano partnerstvo u odgovoru na trgovinu ljudima na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou

Unapređeno je partnerstvo u odgovoru na trgovinu ljudima na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou. U izveštajnom periodu radilo se na jačanju sistema nacionalne koordinacije i praćenja aktivnosti u odgovoru na trgovinu ljudima kroz obezbeđivanje intenzivne saradnje državnih organa i institucija sa organima lokalne samouprave, organizacijama civilnog društva; akademskom zajednicom, kompanijama koje promovišu društveno odgovorno poslovanje, udruženjima poslodavaca, sindikatima i medijima.

UNAPREĐENJE PARTNERSTVA NA LOKALNOM NIVOU

Na osnovu Zaključka Saveta za borbu protiv trgovine ljudima iz 2017. godine, preporuka je da se funkcionalno povezivanje multidisciplinarnih timova za borbu protiv trgovine ljudima na lokalnom nivou postigne donošenjem rešenja od strane Gradonačelnika. Započeto je uspostavljanje i rad Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima, koji su važan potencijal u oblasti borbe protiv trgovine ljudima na lokalnom nivou. Lokalne timove čine stručnjaci iz relevantnih lokalnih institucija: policije, tužilaštva, zdravstva, obrazovnih ustanova, medija, opštinskih organa, centara za socijalni rad, organizacija civilnog društva i dr., čiji je zadatak da u lokalnim zajednicama imaju efikasno učešće u prevenciji trgovine ljudima i zaštite žrtava, da prate i sprovode lokalne strateške i akcione planove u cilju unapređenja sistema socijalne zaštite u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. U izveštajnom periodu postojalo je 17 Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima. U određenom broju lokalnih samouprava donosili su se godišnji planovi rada lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima i imali su opredeljena budžetska sredstva.

U izveštajnom periodu održana su četiri sastanka Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima u cilju razmene iskustava/prakse, informisanja o trenutnoj situaciji iz oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Iako su se sastanci lokalnih timova kontinuirano održavali, jednom godišnje, nisu svi timovi bili jednako angažovani i aktivniji u sprovođenju aktivnosti. S tim u vezi Savet za borbu protiv trgovine ljudima dao je preporuku za unapređenje rada Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima.

Zajedničkim aktivnostima članova Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima i Saveta za migacije, tokom 2021. i 2022. godine, uz podršku Komesarijata za izbeglice i migracije i međunarodnih organizacija i drugih partnera na nacionalnom nivou unapređeno je partnerstvo u odgovoru na trgovinu ljudima na lokalnom nivou. Sprovedene su obuke u 38 jedinica lokalnih samouprava na temu izrade lokalnih akcionih planova koji uključuju zajedničke aktivnosti Saveta za migracije i Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima.

U izveštajnom periodu kontinuirano su se realizovale preventivne aktivnosti na temu trgovine ljudima koje su sprovodile organizacije civilnog društva samostalno ili u saradnji sa lokalnim mrežama za borbu protiv trgovine ljudima, u različitim oblicima kao što su konferencije, predavanja, tribine, seminari, edukativne predstave koje su imale za cilj prepoznavanje problema trgovine ljudima, kao i sticanje novih znanja i veština u oblasti trgovine ljudima.

Svake godine obeležava se Svetski i Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima zajedničkim aktivnostima Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima, organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija, državnih organa i organizacija. U tom periodu širom Srbije

realizuje se širok spektar javnih manifestacija i aktivnosti, od informativnih radionica za potencijalne žrtve trgovine ljudima, podele edukativnog materijala prteko organizovanih predstava i preformansa na javnim mestima do širenja relevantnih informacija nastupom u medijima.

UNAPREĐENJE PARTNERSTVA NA NACIONALNOM NIVOU

Oktoobra 2017. godine, predsednik Saveta za borbu protiv trgovine ljudima i ministar unutrašnjih poslova dr Nebojša Stefanović je doneo Rešenje o obrazovanju Posebne radne grupe za sprovođenje i praćenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022. godine. Posebnu radnu grupu činili su predstavnici ministarstava i državnih organa, koji poseduju stručna znanja iz oblasti od značaja za sprovođenje Strategije, kao i dve specijalizovane organizacije civilnog društva.

U cilju unapređenja saradnje, uspešnijeg suzbijanja trgovine ljudima i zaštite prava žrtava trgovine ljudima potpisani su memorandumi/protokoli o saradnji: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Republičko javno tužilaštvo zaključili su Protokol o saradnji u oblasti suzbijanja trgovine ljudima i zaštite prava žrtava trgovine ljudima, potpisan je Memorandum o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima između Ministarstva unutrašnjih poslova i Udruženja ASTRA i Udruženja Atina, potpisan je Memorandum o saradnji između Ministarstva unutrašnjih poslova, Republičkog javnog tužilaštva i Komesarijata za izbeglice i migracije u oblasti borbe protiv krijumčarenja ljudi. Takođe, u cilju unapređenja prevencije, identifikacije, zaštite, upućivanja i jačanja partnerstva u odgovoru na trgovinu ljudima u izveštajnom periodu Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima zaključio je ukupno 17 protokola/sporazuma o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Kriminalističko-policijski univerzitet i organizacija civilnog društva ASTRA – Akcija protiv trgovine ljudima potpisali su Sporazum o naučno-obrazovnoj i stručnoj saradnji. Sporazum je nastao na osnovu dugoročnih zajedničkih interesa i sa ciljem poboljšanja i unapređenja naučnih, istraživačkih i stručnih delatnosti obe ustanove. U cilju unapređenja saradnje kroz realizaciju aktivnosti usmerenih ka unapređenju sistema prevencije i zaštite dece u Republici Srbiji potpisan je Memorandum o saradnji na unapređenju sistema zaštite dece u Republici Srbiji između Fondacije Tijana Jurić i Ministarstva unutrašnjih poslova.

Komesarijat za izbeglice i migracije pružao je podršku u ostvarivanju nadležnosti u oblasti borbe protiv krijumčarenja migranata u vidu pružanja informacija, usluge angažovanja prevodioca, kao i obezbeđenje prostorija u centrima za azil i tranzitno prihvatnim centrima u kojima se obavljaju razgovori i drugih usluga od značaja. Komesarijat za izbeglice i migracije je u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Centrom za zaštitu žrtava trgovine ljudima realizovao zajedničke posete prihvatnim centrima i centrima za azil, a radi otkrivanja potencijalnih žrtava trgovine ljudima.

Savet za borbu protiv trgovine ljudima usvojio je Standardne operativne procedure za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima, koje imaju za cilj unapređenje identifikacije, pomoći i zaštite žrtava trgovine ljudima, kroz partnerstvo svih relevantnih subjekata na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou. Imajući u vidu da je izazov dosledna primena postojećeg referalnog mehanizma upućivanja žrtava trgovine ljudima, potrebno ga je unaprediti jačanjem saradnje relevantnih subejata i ažuriranjem postojećeg dokumenta.

Takođe, Savet za borbu protiv trgovine ljudima je na drugoj sednici Zaključkom usvojio preporuke o unapređenju proaktivnog sistema otkrivanja slučajeva trgovine ljudima, efikasnog procesuiranja fizičkih i pravnih lica i pravne zaštite žrtava trgovine ljudima, kojima je između ostalog preporučeno da se prilikom sprovođenja proaktivnih istraga primeni multiagencijski pristup, saradnja i razmena informacija policije, tužilaštva, Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, inspekcije rada, tržišne inspekcije, carine, centara za socijalni rad, Komesarijata za izbeglice i migracije, organizacija civilnog društva, diplomatsko-konzularnih predstavništva, međunarodnih organizacija, kompanija, sindikata, udruženja poslodavaca i drugih.

U cilju jačanja partnerstva na nacionalnom nivou i praćenja aktivnosti u odgovoru na trgovinu ljudima realizovana su dva javna poziva za učešće organizacija civilnog društva u radu Posebne radne grupe za sprovođenje i praćenje Strategije prevencije i suzbijanja trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštite žrtava 2017-2022.

U izveštajnom periodu unapređen je zakonodavni i strateški okvir koji doprinosi borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava:

- Novi Zakon o strancima kojim se, između ostalog u odredbi člana 62. reguliše privremeni boravak za pretpostavljene žrtve trgovine ljudima (period refleksije) i odredbama člana 63. privremeni boravak za žrtve trgovine ljudima. Takođe, odredbama člana 3. kojim se definiše značenje izraza, kao posebno ugrožena lica navedene su i žrtve trgovine ljudima, prema kojima se posebno postupa u postupku vraćanja u skladu sa odredbama člana 75.
- Novi Zakon o azilu i privremenoj zaštiti, kojim je odredbama člana 10. predviđeno da se prilikom procene najboljeg interesa maloletnog lica uzima u obzir zaštita i bezbednost maloletnog lica, posebno ako postoji sumnja da je žrtva trgovine ljudima. Takođe, odredbama člana 17. žrtve trgovine ljudima su prepoznate kao posebno ranjiva grupa kojoj se obezbeđuju posebne procesne i prihvatne garancije, odnosno pruža im se odgovarajuća pomoć jer s obzirom na svoje lične okolnosti nisu sposobni da ostvaraju svoja prava i obaveze.
- Zakon o presađivanju organa koji u odredbama člana 51. predviđa da ko uz bilo kakvu naknadu da svoj ljudski organ ili ljudski organ drugog lica radi presađivanja ili nudi svoj ili ljudski organ drugog lica uz naknadu radi presađivanja ili vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u prodaji ili posreduje na bilo koji drugi način u postupku presađivanja ljudskih organa ili učestvuje u postupku presađivanja ljudskih organa koji je predmet komercijalne trgovine, kazniće se zatvorom od dve do deset godina.
- Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći koji predviđa da žrtva trgovine ljudima ima pravo na besplatnu pravnu pomoć koja obuhvata pravo na pružanje pravnih saveta, sastavljanje pismena i podnesaka, zastupanje pred sudovima i tužilaštvima kao i oslobađanje od plaćanja troškova.
- Zakon o zaštitniku građana, koji u svojim odredbama predviđa da Zaštitnik građana obavlja poslove Nacionalnog izvestioca u oblasti trgovine ljudima, shodno Zakonu o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima („Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori“, broj 19/09). Stupanjem na snagu zakona 16. novembra 2021. godine Zaštitnik građana je postao Nacionalni izvestilac u oblasti trgovine ljudima.
- Nacionalna strategija za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji za period 2020-2025

- Strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja za period od 2020. do 2023. godine sa pratećim akcionim planom

UNAPREĐENJE PARTNERSTVA NA MEĐUNARODNOM NIVOU

U cilju unapređenja partnerstva na međunarodnom nivou svi relevantni subjekti koji su odgovorni za sprovođenje Strategije kontinuirano su učestvovali na međunarodnim aktivnostima i predstavljali međunarodnoj javnosti aktivnosti Republike Srbije u borbi protiv trgovine ljudima. Republika Srbija je uspostavila transnacionalnu saradnju sa zemljama porekla identifikovanih žrtava trgovine ljudima u Republici Srbiji, kao i u zemljama destinacije u kojima su identifikovane žrtve trgovine ljudima državljani Republike Srbije i ostvarena je direktna saradnja između policije, tužilaštva i sudova. Potpisan je i ratifikovan Sporazum između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Severne Makedonije o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Takođe, potpisan je Memorandum o razumevanju između Vlade Republike Srbije i Vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata o saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Povodom međunarodne pravosudne saradnje i unapređenja partnerstva na međunarodnom nivou potpisan je Sporazum o saradnji Republike Srbije i Evrodžast-a, koji je potvrđen Zakonom o potvrđivanju Sporazuma o saradnji Republike Srbije i Evrodžast-a.

Kontinuirano su se održavali sastanci u okviru mreže koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima Jugoistočne Evrope – Brdo proces. Kroz navedenu saradnju razmenjena su informacije, primeri dobre prakse i ostvarena je prekogranična saradnja u prevenciji trgovine ljudima što je osnažilo nacionalne i transnacionalne referalne mehanizme.

Drugi krug ocenjivanja primene Konvencije Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima od strane Republike Srbije realizovan je 2017. godine na osnov čega je sačinjan izveštaj o sprovođenju Konvencije Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima sa preporukama. Preporuke GRETA, koje je usvojio Saveta za borbu protiv trgovine ljudima, a koje su zahtevale hitno delovanje obuhvaćene su Akcionim planom za 2019-2020. godinu. Treći krug ocenjivanja primene Konvencije Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima od strane Republike Srbije realizovan je tokom 2022. godine kroz nacionalni Upitnik GRETA i posetu eksperata GRETA Republici Srbiji koja je realizovana u maju mesecu 2022. godine. Ekspertska grupa održala je sastanke sa predstavnicima institucija koje su uključene u borbu protiv trgovine ljudima u Republici Srbiji.

Sproveden je transparentan izbor kandidata Republike Srbije za člana u GRETA.

U izveštajnom periodu, predstavnici Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Beogradu, u vezi izrade godišnjih izveštaja Stejt Departmenta o trgovini ljudima (TIP Report) održavali su redovne sastanke sa predstavnicima državnih organa, kao i sa organizacijama civilnog društva i međunarodnim organizacijama.

Republika Srbija ostvaruje dobru međunarodnu policijsku saradnju i u tom smislu, preko Uprave za međunarodnu operativnu policijsku saradnju, INTERPOL-EVROPOL-SELEK je ostvarena razmena informacija u vezi krivičnih dela trgovine ljudima: kanalima INTERPOL-a i EVROPOL-a sa stranim državama i partnerima je razmenjeno ukupno 2.424 informacija; putem kanala INTERPOL-a razmenjeno je ukupno 818 informacija od čega 466 primljenih poruka i 352 poslate poruke; putem kanala EVROPOL-a razmenjeno je ukupno 1.606 informacija od čega 1.104 primljenih poruka i 502 poslate poruke.

POSEBAN CILJ 2 - Unapređena prevencija i smanjen uticaj uzroka trgovine ljudima u skladu sa dinamikom novih izazova, rizika i pretnji

Unapređena je prevencija i smanjen uticaj uzroka trgovine ljudima stalnim sprovođenjem programa obuke za one državne službenike koji mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima uključujući i ranjive kategorije migranata i dece koja se kreću bez pratnje roditelja ili staratelja, stalnim sprovođenjem programa osnaživanja posebno ranjivih grupa, stalnim sprovođenjem programa ekonomskog osnaživanja, odgovornim medijskim izveštavanjem o problemu trgovine ljudima, podizanjem svesti javnosti putem podrške proizvodnji medijskih sadržaja o problemu trgovine ljudima, sveobuhvatnim merama podizanja svesti javnosti, državnih službenika i članova organizacija civilnog društva o uzrocima trgovine ljudima, a naročito u cilju obeshrabrivanja potražnje za svim oblicima trgovine ljudima. Unapređena prevencije trgovine ljudima je pružila odgovor u skladu sa dinamikom novih izazova, rizika i pretnji uključujući i sve izraženije mešovite migracione tokove koji vode preko teritorije Republike Srbije i rizike od trgovine ljudima za ranjive kategorije migranata i tražilaca azila. Pored toga, za unapređenje prevencije imalo se u vidu da se aktivnosti vrbovanja za trgovinu ljudima, reklamiranje i eksploatacija sve češće vrše zloupotrebom savremenih tehnologija, mobilnim internetom i socijalnim mrežama.

Najveći broj aktivnosti realizovanih u okviru posebnog cilja 2. realizovano je kroz edukaciju, jačanje kapaciteta i kompetencija zaposlenih u različitim državnim organima/organizacijama i organizacija civilnog društva koji u svom radu dolaze ili mogu doći u kontakt sa mogućim žrtvama trgovine ljudima, uključujući i ranjive kategorije (migranti, deca koja se kreću bez pratnje roditelja ili staratelja i tražioci azila), radi njihovog prepoznavanja, pravilnog upućivanja i daljeg postupanja.

Rezultat navedenih aktivnosti ogleda se u broju podnetih krivičnih prijava, policijski službenici Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, u izveštajnom periodu, podneli su ukupno 122 krivične prijave, protiv 241 lica zbog osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo Trgovina ljudima iz čana 388. Krivičnog zakonika Republike Srbije, kojima su oštećena 193 lica - žrtve trgovine ljudima. Prema krivičnim prijavama, oštećeno je u cilju:

1. Prosjačenja 18 lica, od kojih je 7 muških maloletnih, 5 muških punoletnih, 3 ženska maloletna i 3 ženska punoletna;
2. Seksualne eksploatacije 102 lica, od kojih je 1 muško maloletno, 34 ženska maloletna i 67 ženska punoletna;
3. Prinudne udaje 8 lica, od kojih je 6 ženskih maloletnih i 2 ženska punoletna;
4. Upotrebe u pornografske svrhe 9 lica, od kojih je 8 ženskih maloletnih i 1 ženska punoletna;
5. Ropskog odnosa 1 ženska punoletna;
6. Višestruke eksploatacije 15 lica, od kojih je 1 muško maloletno, 5 ženskih maloletnih i 9 ženskih punoletnih;
7. Nije došlo do eksploatacije kod 3 lica, od kojih je 1 muško maloletno, 1 žensko maloletno i 1 žensko punoletno;
8. Radne eksploatacija 34 lica, od koji su 2 muška maloletna, 21 muška punoletna, 7 ženskih maloletnih i 4 ženska punoletna;
9. Eksploatacije radi vršenja krivičnog 2 muška maloletna;
10. Ekonomske eksploatacije 1 muških punoletnih.

Prema podacima Republičkog javnog tužilaštva broj krivičnih prijava prikazan je u tabeli u nastavku.

Tabela: Krivične prijave - ukupno i novoprimiteljne i osuđujuće presude za krivično delo trgovine ljudima po broju lica i po godini												
	2017 ukupno	2017 novo	2018 ukupno	2018 novo	2019 ukupno	2019 novo	2020 ukupno	2020 novo	2021 ukupno	2021 novo	2022 ukupno	2022 novo
Krivična prijava	20	18	54	32	56	23	77	57	64	40	65	48
TOK	0		0		0		0		0			
Osuđujuća presuda	14		17		11		18		16		11	

Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima u izveštajnom periodu primio je ukupno 853 prijave sumnje da je neko lice moguća žrtva trgovine ljudima (potencijalna žrtva trgovine ljudima), od kojih je najviše prijava bilo od strane Ministarstva unutrašnjih poslova (322), sistema socijalne zaštite (235), domaćih organizacija civilnog društva (118), pravosuđa (31), lično (21) i dr. Od ukupnog broja primljenih prijava formalno su identifikovano 323 žrtve trgovine ljudima. Tokom izveštajnog perioda primljene su 144 prijave o sumnji na potencijalne žrtve trgovine ljudima u mešovitim migracijama, od kojih su 24 lica formalno identifikovana kao žrtve trgovine ljudima.

Svake godine obeležavao se Svetski i Evropski dan borbe protiv trgovine ljudima zajedničkim aktivnostima svih relevantnih aktera (državni organi/organizacije, Lokalni timovi za borbu protiv trgovine ljudima, organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije). U tom periodu širom Srbije realizovan je širok spektar javnih manifestacija i aktivnosti, od informativnih radionica za potencijalne žrtve trgovine ljudima, podele edukativnog materijala prateći organizovanih predstava i preformansa na javnim mestima do širenja relevantnih informacija nastupom u medijima.

Strategija je prepoznala potrebu za razvijanjem sistema ranog upozoravanja na rizike od trgovine ljudima, a posebno ženama i decom, međutim u izveštajnom periodu nije bilo realizovanih aktivnosti, kojima su bila predviđena dva zadatka: Formiranje radne grupe i definisanje njenih zadataka i Kreiranje matrice za prepoznavanje ranih rizika, uključujući i ranjive kategorije migranata (iregularne migrante, tražioce azila, maloletnike bez pratnje, roditelja ili staratelja i žrtve trgovine ljudima). Analiza stanja za izradu novog dokumenta u oblasti trgovine ljudima treba da prepozna potrebu razvijanja sistema ranog upozoravanja.

Podizanje svesti javnosti o problemu trgovine ljudima realizovano je proizvodnjom različitih medijskih sadržaja za ostvarivanje javnog interesa različitih medijskih formata (novinske reportaže, reportaže za portal, TV reportaže, radio emisije i sl.). Sistemski odgovor društva Republike Srbije na problem trgovine ljudima objavljen je na zvaničnim internet stranama državnih organa i organizacija, ali i na internet stranama organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija.

POSEBAN CILJ 3. Unapređen proaktivni sistem otkrivanja slučajeva trgovine ljudima, efikasno procesuiranje fizičkih i pravnih lica i pravna zaštita žrtava trgovine ljudima

Otkrivanje slučajeva trgovine ljudima unapređeno je specijalizovanjem jedinica za borbu protiv trgovine ljudima u okviru kriminalističke policije, blagovremenim prikupljanjem, analizom, prosleđivanjem i razmenom informacija, primenom posebnih dokaznih radnji i jačanjem saradnje i timskim radom policije, tužilaštva i drugih državnih organa radi efikasnog otkrivanja i procesuiranja slučajeva trgovine ljudima u sudskom postupku. U sudskom postupku obezbeđena je sveobuhvatna i efikasna zaštita žrtava trgovine ljudima, kroz unapređene programe zaštite svedoka, pravne zaštite žrtava trgovine ljudima, bezbednosti žrtava, sprečavanjem sekundarne viktimizacije i efikasnim mehanizmom za obeštećenje žrtava trgovine ljudima.

U izveštajnom periodu, na operativnom nivou, formirani su policijski timovi za suzbijanje trgovine ljudima i srodnih krivičnih dela 2018. godine čime je povećana efikasnost rada policije na suzbijanju/otkrivanju trgovine ljudima. Novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu unutrašnjih poslova stupio je na snagu 2019. godine, kojim je u pogledu organizacionih jedinica koje se bave suzbijanjem trgovine ljudima, došlo do reformi na operativnom nivou, pa je izmenom sistematizacije radnih mesta, nadležnost za postupanje u slučajevima trgovine ljudima iz Uprave granične policije prešla u upravu kriminalističke policije, odnosno unapređeni su organizacioni kapaciteti Uprave kriminalističke policije u borbi protiv trgovine ljudima. U tom smislu, u okviru Službe za borbu protiv organizovanog kriminala, formirano je Odeljenje za suzbijanje trgovine ljudima i krijumčarenje ljudi, a u okviru policijskih uprava, u zavisnosti od njihove kategorizacije, formirana su odeljenja, odseci ili grupe za suzbijanje trgovine ljudima ili su opredeljeni kriminalistički inspektori, koji će se baviti problematikom suzbijanja trgovine ljudima. Reorganizacijom nadležnosti unutar Ministarstva unutrašnjih poslova unapređena je efikasnost rada policije na suzbijanju i otkrivanju trgovine ljudima. Formirana je Interresorna radna grupa za prilagođavanje postojećih mehanizama saradnje nadležnih organa i uspostavljanje novih u skladu sa proaktivnim pristupom. U skladu sa zadacima Interresorna radna grupa izradila je Funkcionalnu analizu postojećih mehanizama saradnje sa preporukama, uspostavila model praćenja sprovođenja preporuka i predložila model multisektorskog statističkog prikupljanja i analize podataka u vezi trgovine ljudima. Policijski službenici Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, u izveštajnom periodu, podneli su ukupno 122 krivične prijave, protiv 241 lica zbog osnovane sumnje da je izvršeno krivično delo Trgovina ljudima iz člana 388. Krivičnog zakonika Republike Srbije, kojima su oštećena 193 lica - žrtve trgovine ljudima.

U Ministarstvu unutrašnjih poslova uspostavljena besplatna telefonska linija za prijavu sumnje na trgovinu ljudima 0800 100 388. Ministar unutrašnjih poslova doneo je Uputstvo o načinu postupanja zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova u slučajevima trgovine ljudima sa indikatorima za preliminarnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima za policiju i pisanim informacijama o pravima žrtava trgovine ljudima i dostupnim vidovima podrške na 16 jezika i Obaveznu instrukciju za postupanje prema oštećenim prilikom informisanja i procene rizika ranjivosti i potreba za merama zaštite i podrške.

Radi postizanja zakonitosti, delotvornosti i jednoobraznosti u postupanju svih javnih tužilaca, Republički javni tužilac izdala je Opšte obavezno uputstvo, u skladu sa kojim su u svim apelacionim i višim javnim tužilaštvima određeni javni tužioci – kontakt osobe za krivična dela trgovina ljudima iz člana 388. Krivičnog zakonika i trgovina maloletnim licima radi usvojenja iz člana 389. Krivičnog zakonika. U svim

apelacionim i višim javnim tužilaštvima određeni su javni tužioci – kontakt osobe za krivična dela trgovina ljudima i trgovina maloletnim licima radi usvojenja.

U izveštajnom periodu unapređena je pravna zaštita žrtava dodeljivanjem status posebno osetljivog svedoka za 83 žrtve.

Realizovani su programi iz oblasti trgovine ljudima koji su uvršteni u državne sisteme stručnog usavršavanja: Obavezne obuke predviđene Programom stručnog usavršavanja policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova, Program obuke Nacionalne akademije javne uprave, Program obuke Pravosudne akademije i Program obuke Diplomatske akademije.

U izveštajnom periodu unapređen je normativni i strateški okvir donošenjem novih zakona koji se odnose na oblast trgovine ljudima (videti na strani 22. unapređenje partnerstva na nacionalnom nivou).

POSEBAN CILJ 4. Unapređen sistem identifikacije, zaštite, pomoći i podrške žrtvama trgovine ljudima kroz dugoročne i održive programe socijalnog uključivanja

Sistem identifikacije i upućivanja žrtava trgovine ljudima unapređen je usvajanjem i primenom Standardnih operativnih procedura za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima od strane Saveta za borbu protiv trgovine ljudima. Komisija za stambena pitanja i raspodelu službenih zgrada i poslovnih prostorija Vlade je 2019. godine donela Zaključak o raspoređivanju poslovnog prostora u Beogradu neophodnog za rad Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, ukupne površine 139 m². Takođe, u okviru Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima otvoreno je Prihvatište za urgentno zbrinjavanje žrtava trgovine ljudima, namenjeno ženama i devojkama starijim od 16 godina, koje može da primi i majke sa decom, a koje je licencirano 2022. godine.

U cilju unapređenja sistema identifikacije Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima je izradio indikatore za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima što je jedan od najvažnijih koraka u unapređenju formalne identifikacije žrtava tokom posmatranog strateškog ciklusa. Kreirano je i više različitih lista indikatora, za potrebe Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, prema vrsti eksploatacije i uzrastu pretpostavljenih žrtava, koje imaju rodno senzitivnu komponentu i uzimaju u obzir naročite vulnerabilnosti posebno osetljivih grupa. Izrađen je Strateški plan Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima za period 2021 – 2026. godine, kojim su predviđene aktivnosti ustanove na unapređenju procesa identifikacije. Obezbeđena je kontinuirana supervizija rada zaposlenih, što ima uticaja i na sprovođenje postupka identifikacije i generalno rast kompetencija zaposlenih za rad sa korisnicima. Izrađeni su indikatori za prepoznavanje rizika od trgovine ljudima kod dece migranata.

Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima je pružao različite vrste podrške za identifikovane i pretpostavljene žrtve trgovine ljudima. Koordinacija zaštite žrtava trgovine ljudima je jedan od glavnih zadataka Centra i on se obavljao tokom celog izveštajnog perioda, a za koje je procenjeno da je podrška Centra i dalje potrebna. Centar kroz ove aktivnosti, za korisnike obezbedio je različite usluge od aktera iz mnogih sistema, kao što su sistemi obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstva, pravosuđa, bezbednosti i drugih. Uspostavljena je saradnja sa društveno odgovornim kompanijama i organizacijama, u okviru kojih su između ostalog korisnice pohađale različite obuke. Povećan je broj prijavi sumnje da se radi o potencijalnim žrtvama trgovine ljudima od strane organizacija civilnog društva, kao i iz sistema socijalne zaštite, a povećan je i broj formalno identifikovanih žrtava trgovine ljudima; značajnu ulogu Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima je imao u olakšavanju pristupa pravdi

žrtvama trgovine ljudima, kroz intenzivno praćenje postupaka pred tužilaštvima i sudovima, informisanjem korisnika, pravljenjem spone između njih i složenog pravosudnog sistema, pružanjem psihološke podrške za učestvovanje u postupcima, obezbeđivanjem pravnog zastupnika, iniciranjem dodeljivanja statusa posebno osetljivog svedoka i vođenjem računa o poštovanju njihovih prava tokom sprovođenja istraga i sudskih postupaka. Za svakog korisnika koji učestvuje u pravosudnom postupku inicirano je dodeljivanje statusa posebno osetljivog svedoka. Izrađen je softver namenjen stručnim radnicima Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, kroz koji obavljaju stručni rad i koji omogućava sistematičnije, sveobuhvatnije i preciznije prikupljanje podataka i izradu statističkih analiza i izveštaja.

U izveštajnom periodu, Vlada Republike Srbije svake godine usvajala je Nacionalni akcioni plan zapošljavanja za narednu godinu kojim je predviđeno da u programe i mere aktivne politike zapošljavanja potrebno uključivati i kategorije teže zapošljivih lica iz posebno osetljivih kategorija nezaposlenih kao što su između ostalih i žrtve trgovine ljudima, sve do 2021. godine kada je doneta Strategija zapošljavanja u Republici Srbiji za priod od 2021-2026. godine. Navedena strategija prepoznala je kao prioritet kategoriju teže zapošljivih lica iz posebno osetljivih kategorija nezaposlenih kao što su, između ostalih, i žrtve trgovine ljudima.

Organizacije civilnog društva ASTRA i Atina, koje se usko specijalizovane za oblast trgovine ljudima su kontinuirano sprovodile aktivnosti na prevenciji, zaštiti i podršci žrtvama trgovine ljudima kroz pozive i terenske akcije direktne podrške žrtvama trgovine ljudima, obuke sticanja praktičnih znanja i veština u svrhu ekonomskog osnaživanja za žene žrtve trgovine ljudima i rodno zasnovanog nasilja, radionice za žene i devojčice iz izbegličke/migrantske populacije u centrima za azil i prihvatnim centrima.

Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja dodelilo je 2018. godinu licencu organizaciji civilnog društva ASTRA za uslugu nacionalnog SOS telefona specijalizovanog za žrtve trgovine ljudima, koji je prvi licencirani SOS telefon za žrtve trgovine ljudima. Od dobijanja licence do kraja 2022. godine na SOS telefon primljeno je 23.445 poziva, a za 307 osoba je pružena direktna podrška i pomoć.

Udruženje građana Atina, u martu mesecu 2018. godine, dobilo je licencu za uslugu „stanovanje uz podršku“ kapaciteta šest osoba koja ima za cilj da omogući žrtvama trgovine ljudima ekonomsko osnaživanje, osamostavljanje i socijalnu reintegraciju i koristi se kao jedna od Atininih dugoročnih usluga. Takođe, program ekonomskog osnaživanja žrtava trgovine ljudima i nasilja, koji sprovodi organizacija civilnog društva Atina, sprovode se različite aktivnosti, kao što su praktične obuke, različiti individualni časovi za korisnice, kursevi jezika i drugo. 2015. godine organizacija civilnog društva Atina je pokrenulo socijalno preduzeće „Bagel Bejgl“, čiji se profit koristi za finansiranje programa podrške žrtvama trgovine ljudima. U izveštajnom periodu realizovane su aktivnosti kojima je žrtavama trgovine ljudima omogućena obuka i praksa u Bejgl radnji za 85 korisnica, nakon čega im je pružena pomoć pri zapošljavanju. Od ukupnog broja 43 korisnice su se zaposlile, dok je 8 korisnica nastavilo sa školovanjem (od kojih se jedna upisala u visokoškolsku ustanovu). Tokom 2020. godine, posebno od početka pandemije korona virusa, ekonomsko osnaživanje žena se pokazalo kao značajna komponenta osnaživanja žena i devojčica u oporavku od ekonomskih i društvenih posledica pandemije. S tim u vezi, aktivnosti u ovom programu dobile su veći značaj s obzirom na globalne procene da je oko 27% žena posebno pogođeno pandemijom u pogledu zapošljavanja i ekonomske nezavisnosti.

Imajući u vidu epidemiju virusa KOVID – 19, kao i uvođenje vanrednog stanja od strane Vlade u cilju sprečavanja i suzbijanja zarazne bolesti u Republici Srbiji jedan od ključnih izazova je bio da se obezbedi funkcionisanje Prihvatilišta za žrtve trgovine ljudima u kojem je tokom vanrednog stanja bilo smešteno šest žena i troje dece, kao i rad na terenu predstavnicima Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima u cilju

identifikacije i pružanja podrške i pomoći žrtvama trgovine ljudima. U tom smislu Ministarstvo unutrašnjih poslova je po hitnoj proceduri radnicima Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima izdalo dozvole za kretanje za vreme trajanja zabrane kretanja.

POSEBAN CILJ 5. Deca su zaštićena od trgovine ljudima i iskorišćavanja u pornografiji i prostituciji i njihovim posledicama, posebnim participativnim programima koji se sprovode u njihovom najboljem interesu (iskorišćavanje u pornografiji je obuhvaćeno Strategijom za borbu protiv visokotehnološkog kriminala za period 2019-2023 godine „ Službeni glasnik RS”, broj 71/18)

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja revidiralo je listu indikatora za preliminarnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima za sistem obrazovanja i u cilju primene i implementacije iste izrađen je „Vodič za primenu revidiranih indikatora za preliminarnu identifikaciju učenika koji su potencijalne žrtve trgovine ljudima“, koji su dostavljeni svim osnovnim i srednjim školama.

Zaključkom Vlade Republike Srbije obrazovana je i počela sa radom Nacionalna platforma za prevenciju nasilja u školama - „Čuvam te“ (cuvamte.gov.rs). Platforma je uspostavljena sa ciljem koordinacije i jačanja intersektorske saradnje nadležnih institucija u prevenciji i suzbijanju nasilja, posebno vršnjačkog nasilja. Na Nacionalnoj platformi „Čuvam te“ nalaze obuke za zaposlene, roditelje i učenike koje se upravo odnose na prevenciju trgovine ljudima i digitalnog nasilja.

Tadašnji ministar prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja su 2018. godine potpisali Uputstvo o postupanju ustanova obrazovanja i vaspitanja i centara za socijalni rad – organa starateljstva u zaštiti dece od nasilja. Svrha Uputstva je da se obezbede uslovi za delotvoran rad ustanova obrazovanja i vaspitanja i centara za socijalni rad – organa starateljstva u unapređenju podrške i pomoći deci i učenicima žrtvama svih vrsta nasilja, kao i pružanju pomoći deci počiniocima nasilja i njihovim porodicama u promeni njihovog ponašanja i promeni sistema vrednosti.

Tadašnje Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja izradilo je programe obuke za zaposlene u ustanovama obrazovanja i vaspitanja koji sadrže module koji se direktno odnose na unapređivanje kapaciteta zaposlenih u cilju prevencije i zaštite dece, odnosno učenika od trgovine ljudima. Takođe, posebna pažnja posvećena je obrazovanju migranata napore koji su rezultirali da formalni sistem obrazovanja i vaspitanja obuhvati 95-98% dece školskog uzrasta iz migrantskih porodica i maloletnika bez pratnje koji su smešteni u prihvatnim i centrima za azil u Republici Srbiji. Posebna pažnja usmerena je na unapređivanje obrazovanja romske nacionalne manjine. Pored afirmativnog upisa u osnovnu školu bez potrebne dokumentacije deteta, nastavljeno je sa primenom niza mera podrške. Usvajanjem Pravilnika o pedagoškom i andragoškom asistentu definisano je angažovanje pedagoških asistenata u oblasti pružanja pomoći i dodatne podrške grupi dece i učenika romske nacionalnosti u predškolskoj ustanovi i školi, u skladu sa njihovim razvojnim, obrazovnim i socijalnim potrebama, kao i u oblasti pružanja pomoći nastavnicima, vaspitačima i stručnim saradnicima radi unapređivanja njihovog rada sa decom i učenicima kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška.

Tokom organizacije nastave na daljinu za vreme pandemije KOVID - 19, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja posebno je vodilo računa da obrazovanje bude dostupno svim učenicima. Nabavljeno je 2.450 uređaja i 2.400 internet kartica za učenike koji nemaju pristup

internetu i IT uređajima. Dodatno, uz podršku Romskog obrazovnog fonda i Fondacije za otvoreno društvo nabavljeno je i podeljeno 550 IT uređaja školama u kojima se obrazuju učenici romske nacionalnosti, a koji nisu imali potrebnu IT opremu za praćenje nastave na daljinu.

Tadašnje Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija je 2017. godine uspostavilo Nacionalni kontakt centar za bezbednost dece na internetu, koji sadrži informacije i savete za decu i odrasle po pitanju bezbednosti na internetu. Deca i odrasli mogu takođe da prijave slučajeve uznemiravanja onlajn putem dežurnog telefona (19833) ili putem onlajn formulara, koji je anoniman. U izveštajnom periodu primljeno je preko 33.639 prijava, uključujući prijave konkretnih slučajeva, uglavnom od odraslih. Od toga je 136 slučajeva, u kojima je bilo pokušaja vrbovanja dece, ucena i pretnje, prepoznato da su u pitanju potencijalni slučajevi trgovine ljudima. Organizovano je preko 532 prezentacije o bezbednosti na internetu u više od 205 škola, širom Republike Srbije, za nastavnike, roditelje (6156) i decu (20.932), uključujući i putem kampanje „IT karavan“.

Ministarstvo unutrašnjih poslova uz podršku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja realizovalo je Program „Osnovi bezbednosti dece“. Program „Osnovi bezbednosti dece“ namenjen je edukaciji učenika o bezbednosnim rizicima i pretnjama kojima su izloženi, načinima prevencije i veštinama ostvarivanja bezbednosne zaštite, sa ciljem razvoja njihove bezbednosne kulture. U cilju unapređenja prevencije trgovine decom tokom u izveštajnom periodu realizovani programi u osnovnim školama za učenike četvrtog i šestog razreda, na temu „Prevencija i zaštita dece od trgovine ljudima“, realizovano je za oko 288.000 učenika. Zbog epidemiološke situacije izazvane virusom KOVID - 19, od strane pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova nije bilo neposrednog rada sa učenicima, već su prethodno snimljeni prilozi na sve teme programa emitovani na televizijskim kanalima na kojima je realizovana onlajn nastava za učenike osnovnih škola. Za potrebe elektronske nastave u okviru Programa „Osnovi bezbednosti dece“, snimljen je prilog i na temu borbe protiv trgovine ljudima, koji se emitovao na TV kanalu RTS-3 i RTS-Planeta.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je uz podršku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja u izveštajnom periodu razvilo elektronsku aplikaciju „Osnovi bezbednosti dece“ za mobilne telefone, koju svako dete i roditelj može da koristi u cilju veće bezbednosti dece.

Takođe, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije u saradnji sa Višim javnim tužilaštvom u Beogradu od 2010. godine sprovodi stalnu operativnu akciju suzbijanja iskorišćavanja maloletnih lica u pornografske svrhe putem interneta pod nazivom „Armagedon“. U periodu od 01.01.2017. godine, do 31.12.2022. godine, podnete su ukupno 344 krivične prijave protiv ukupno 273 lica zbog izvršenja 514 krivičnih dela protiv polne slobode na štetu maloletnih lica (čl. 180, 181, 182, 182A, 185, 185B KZ RS), kao i krivičnih dela protiv sloboda i prava čoveka i građanina (čl. 135, 138, 138A). U okviru operativne akcije u toku 2021/2022 godine ostvarena je saradnja sa Centrom za zaštitu žrtava trgovine ljudima u dva slučaja koji su prijavljeni i realizovani zajedno sa Centrom. Takođe, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije učestvovalo je u radu međunarodne mreže kriminalističkih istražitelja zemalja Zapadnog Balkana „EMPACT“ i realizovalo je kampanju EVROPOL-a borbe protiv seksualne eksploatacije dece na internetu pod nazivom „Say No!“ - video je dostupan na zvaničnim internet servisima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije (YouTube, Facebook).

Realizovana je kampanja „Detinjstvo, ne brak“, koju je pored ostalih podržalo i Ministarstvo unutrašnjih poslova, objavljivanjem priloga na društvenim mrežama, a radi zaštite dece od sklapanja ranih i prinudnih dečijih brakova, pripremljeni su i predlozi izmena i dopuna Porodičnog zakona, Krivičnog zakonika i Zakona o sprečavanju nasilja u porodici.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije 2021. godine pokrenulo je inicijativu za unapređivanje zaštite dece u uličnoj situaciji od nasilja, zanemarivanja i iskorišćavanja u Republici Srbiji, na osnovu čega je u saradnji sa Ministarstvom za brigu o porodici i demografiju, Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Republičkim javnim tužilaštvom i Gradom Beogradom (Sekretarijatom za socijalnu zaštitu Gradske uprave grada Beograda i Prihvatilištem za decu Beograda) sačinjen Plan zaštite dece u uličnoj situaciji od nasilja, zanemarivanja i iskorišćavanja u Republici Srbiji, koji je potpisan 2022. godine.

Ministarstvo za brigu o porodici i demografiju, uz podršku Kancelarije UNICEF u Beogradu, pripremila je Predlog opšteg protokola za zaštitu dece od nasilja, koji je Vlada Republike Srbije usvojila 2022. godine.

Crveni krst Srbije sprovodi Program borbe protiv trgovine ljudima u 120 svojih organizacija u gradovima i opštinama, preko mreže od više 500 volontera osposobljenih da vršnjačkom edukacijom šire znanje i svest o trgovini ljudima i potrebnim merama opreza. Ciljevi Programa u izveštajnom periodu bili su usmereni ka smanjenju ranjivosti potencijalnih i stvarnih žrtava trgovine ljudima u Srbiji. Akcenat je stavljen na decu i mlade, uključujući i posebno ranjive grupe, kroz preventivnu delatnost. Sprovedene su i obuke za profesionalce koji mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima. Ustanovljene su procedure za distribuciju humanitarne pomoći za žrtve trgovine ljudima. Crveni krst Srbije, u saradnji sa Centrom za zaštitu žrtava, i u okviru projekata podržanih od strane donatora pružio je pomoć identifikovanim žrtvama trgovine ljudima, ali i migrantima koji se nalaze u stanju hitne potrebe, a koji su u riziku od trgovine ljudima. Tokom izveštajnog perioda Crveni krst Srbije je odgovorio na hitne potrebe više od 100 osoba. Kontinuirano su sprovedene informativne radionice kojima je obuhvaćeno godišnje preko 30.000 dece i mladih (150.000 ukupno), pripadnika ranjivih grupa, i to učenika osnovnih škola, srednjih škola, studenata, osoba sa smetnjama u razvoju, dece bez roditeljskog staranja, osoba romske nacionalnosti, korisnika narodnih kuhinja, kao i lica u pokretu smeštenih u centrima ili van njih. Prema usvojenim standardima za realizaciju obuka za nove trenere i specijalizovanih obuka za osposobljavanje edukatora u Programu za rad sa različitim posebno osetljivim ciljnim grupama u izveštajnom periodu je realizovano 17 obuka, čime je obučeno više od 250 volontera iz cele Srbije. U izveštajnom periodu održane su 3 obuke za profesionalce i volontere koji mogu doći u kontakt sa žrtvom trgovine ljudima, za preko 50 učesnika iz različitih oblasti rada širom Republike Srbije. U svrhu informisanja svih relevantnih institucija i donosilaca odluka o opasnostima koje vrebaju izbeglice i migrante na svom putu ka željenoj destinaciji distribuirana je publikacija „Opasna putovanja – ugroženost na putu migracija“. U cilju podizanja svesti mladih o problemu trgovine ljudima, a posebno studenata koji bi tokom budućeg rada u izabranim profesijama mogli doći u kontakt sa migrantima i žrtvama trgovine ljudima, o važnosti njihove buduće profesionalne uloge, Crveni krst Srbije je uspostavio saradnju sa Fakultetom političkih nauka, Pravnim fakultetom i Medicinskim fakultetom, kako bi sprovodio kontinuirane obuke i predavanja za studente. Povodom obeležavanja Svetskog i Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima u Republici Srbiji Crveni krst Srbije tradicionalno organizuje centralne manifestacije. Aktivnosti povećanja svesti dece o potrebi bezbednog ponašanja i prevencije trgovine ljudima postale su sastavni deo javnih manifestacija, a tokom izveštajnog perioda sprovedene su tokom Međunarodnog mini-basket turnira, EXIT festivala, Dečijeg sajma, Sajma knjiga i drugih manifestacija koje, pored zabavnog, sadrže i edukativni segment. Tokom izveštajnog perioda više od 3000 dece i je ovim putem upozoreno na opasnosti trgovine ljudima.

Svi maloletnici bez pratnje koji su bili u postupku identifikacije Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima imali su postavljenog privremenog staratelja ili staratelj i imali su obezbeđen smeštaj i zaštitu.

III PROBLEMI I PREPORUKE

Imajući u vidu veliki broj subjekata Strategije i veliki broj aktivnosti koje se sprovode, jedan od najvećih izazova je razviti nacionalni model za praćenje i izveštavanje o sprovođenju Strategije. U izveštajnom periodu uočeno je da subjekti Strategije u različitim vremenskim periodima prave statističke preseke, da informacije koje se dostalaju nisu blagovremene i potpune, da lica odgovorna za izveštavanje i praćenje imaju druge prioritetnije poslove. Potrebno je formulisanje mera, aktivnosti, pokazatelja i rokova u novom dokumentu javne politike, a u skladu sa Zakonom o planskom sistemu Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, broj 30 od 20. aprila 2018. godine).

Neadekvatna procena potrebnih finansijskih sredstva za realizaciju aktivnosti. Potrebno je u procesu izrade novog dokumenta aktivno učesće predstavnika Ministarstva finansija, kao i predstavnika materijalno finansijskih službi državnih organa/organizacija i institucija pri definisanju aktivnosti.

Potrebna je bolja koordinacija rada Lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima, i to sa nacionalnog na lokalni nivo uspostavljanjem redovne komunikacije sa Kancelarijom za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima, organizovanjem zajedničkih sastanaka i većom transparentnošću. Formirati bazu kontakta članova lokalnih timova koja će redovno biti održavana od strane zaposlenih u Kancelariji za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima. Nastaviti sa formiranje Loklanih timova za borbu protiv trgovine ljudima u gradovima u kojima nisu formirani, dok je potrebno postojeće timove funkcionalno ojačati. Usvojiti Plan komunikacije koordinatora lokalnih timova za borbu protiv trgovine ljudima sa Kancelarijom za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima. Opredeliti budžetska sredstva za funkcionisanje lokalnih timova.

Imajući u vidu da u toku izveštajnog perioda nisu preduzete aktivnosti na izradi i primeni radne matrice namenjene ranom upozoravanju na rizike od trgovine ljudima, zbog preopterećenosti redovnim poslovima i drugim prioritetnijim aktivnostima, potrebno je prilikom izrade novog dokumenta razmotriti neophodnost izrade iste.

Sistem koordinacije u oblasti borbe protiv trgovine ljudima je uspostavljen i unapređen. U cilju daljeg jačanja razmotriti mogućnost formiranja operativne grupe ključnih učesnika za razmenu informacija.

Imajući u vidu da je izazov dosledna primena postojećeg referalnog mehanizma upućivanja žrtava trgovine ljudima, kao i sve češće slučajeve trgovine ljudima u cilju radne eksploatacije i porast iregularnih migracija uključujući i ranjive kategorije migranata koji su pod rizikom od trgovine ljudima, potrebno je ažurirati postojeće Standardne operativne procedure za postupanje sa žrtvama trgovine ljudima iz 2019. godine.

U cilju unapređenja identifikacije potencijalnih žrtava trgovine ljudima u mešovitim migracijama potrebno je izraditi listu indikatora za prepoznavanje žrtava trgovine ljudima među ranjivim kategorijama punoletnih migranata i sprovesti multidisciplinarnu obuku o prepoznavanju žrtava trgovine ljudima među ugroženim kategorijama migranata, posebno onim koji su u lancu krijumčarenja migranata.

Imajući u vidu složenost problema trgovine ljudima i pružanja pomoći i podrške žrtvama, i pored značajnog unapređenja kapaciteta Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, potrebno je nastaviti sa jačanjem organizacionih kapaciteta.

Imajući u vidu neophodnost multisektorskog pristupa u oblasti borbe protiv trgovine ljudima jačati partnerske odnose državnih organa/organizacija sa organizacijama civilnog društva i međunarodnim organizacijama.

Imajući u vidu nove izazove u oblasti savremenih tehnologija potrebno je raditi na jačanju stručnih kapaciteta predstavnika istražnih organa u cilju suzbijanja zloupotrebe savremenih tehnologija u kontekstu trgovine ljudima.

Usled kadrovske promene u institucijama i promene trendova trgovine ljudima potrebno je nastaviti sa organizivanjem obuka/treninga/radionca za predstavnike svih institucija uključenih u borbu protiv trgovine ljudima koji bi bili usmereni na prevenciju, prepoznavanje potencijalnih žrtava, upućivanje, zaštitu, krivično gonjenje i reintegraciju.

Nastaviti sa sprovođenjem kampanja namenjenim široj javnosti i ciljnim grupama sa ciljem jačanja svesti o problemu trgovine ljudima sa posbnim osvrtom na korišćenje internet komunikacije i društvenih mreža, radnu eksploataciju i realizovati kampanje u romskim zajednicama.